

ሙሉ አካሉ የሚገነባው የተለያዩ የኅብረተ ሰብ ክፍሎችና ክስተቶች የእርስ በእርስ ግንኙነቶች በሚፈጥሩት ጥምርና ውስብስብ መዋቅር ነው ።

ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት የሚ ለው ፈርጅ በመጀመሪያ ደረጃ የሚገልጸው ኅብረተሰብ ጥምር አውነታ እንደሆነ ነው ። ማንኛውም የኅብረተሰብ ክፍልና ክስተት (ቋንቋ፣ ብሔር፣ ግብረገብ፣ ሕግ፣ መንግሥት ወዘተ..) በተጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ከስልተ ምርት ጋር የተያያዙና በሱም የሚወሰኑ ከመሆናቸውም በላይ በእርስ በእርስ ግንኙ ነቶችም የተሳሰሩ ናቸው ። ኅብረተሰብ የግለ ሰቦች ወይም ደግሞ የማኅበራዊ ክስተቶች ተናክሎታዊ ስብስብ ባለመሆኑ ማንኛውንም ክፍል ወይም ክስተት ነጥሎ ማየት አይ ችልም ። ማንኛውም ክፍል ወይም ክስተት ከሌሎች ጋር የሚጣመር መሆኑንና የሚጫ ወተውም ሚና የሚወስነው በሚያደርጋቸው ግንኙነቶች መሆኑን የሚያስረዳው ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት የሚለው ፈርጅ ነው ።

ፈርጁ በእይታ የሚለያዩ ኅብረተሰቦች ያላቸውን መሠረታዊ ተመሳሳይነት ለመገን ዘብና በወል ባሕርይ ውስጥ ለመመደብ የሚጠ ቅም ነው ። ለምሳሌ በአቀማመጣቸው፣ በተፈጥ ሮ ሀብታቸው፣ በባህላቸው፣ በቋንቋቸው፣ በፖለ ቲካ ቅርፃቸው ወዘተ... የሚለያዩ ሀገሮች ባላ ቸው መሠረታዊ የካፒታሊስት የምርት ግንኙ ነት አንፃር በካፒታሊስት የዕድገት ደረጃ ሳይ ይገኛሉ ማለት ይቻላል ። ማለትም ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት የሚለው ፈርጅ መሠረ ታዊና ተደጋጋሚ በሆኑ ሕጎች አንፃር ኅብ ረተሰቦችን ለማጥናት የሚጠቅም ነው ።

ይህ የወል ባሕርያትን በማስተዋል ኅብ ረተሰቦችን በአንድ የዕድገት ደረጃ ውስጥ ለማሰለፍ የሚያስችል ፈርጅ በአንፃሩም በዕ ድገት ደረጃቸው አኳያ የተለያዩ ኅብረተሰቦ ችን ለመለየት ይጠቅማል ። ማለትም ጽንሰ ሐሳቡ በታሪክ ሂደት ውስጥ ወሳኝና ሁለን ታዊ የሆኑ የዕድገት ምዕራፎችን ለመተንተን ያስችላል ። የኅብረተሰብ ታሪክ የሚከሰተው አንድ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ከፍ ተኛ በሆነው እየተተካ ታሪኩ ወደ ውስብ ስብነት እየተለወጠ ሲሄድ ነው ። በዚህም ሂደት ውስጥ አምስት መሠረታዊ የሆኑ ደረ

ጃዎች ይገኛሉ ። እነዚህ የዕድገት ደረጃዎች በመጀመሪያ የሚለዩት በምርት ግንኙነቶቻ ችው ነው ። የባሪያ አሳዳሪ፣ የፊውዳልና የካ ፒታሊስት ሥርዓቶች ተፃራሪ መደቦችን ያቀ ፉና ብዝበዛ የሚካሄድባቸው ሲሆኑ የጥንታዊ ጋርዮሽና የኮሚኒስት ሥርዓቶች ግን ብዝበዛ የሌለባቸው፣ ሰዎች በጋራ ጥቅም የሚተዳደ ፋባቸው ናቸው ። የእነዚህ አምስት ሥርዓቶች መከታተል ተጨባጭ የዕድገት ሕግ ሲሆን እንደ ሁኔታው አንዱን ደረጃ በፍጥነት የማ ለፍ ሁኔታ ሊከሰት ይችላል ።

በአጠቃላይ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥር ዓት የሚገልጸው የታሪካዊ ሂደትን አንድነ ትና ሙሉነት ነው ። ሀገሮች የተለያዩና ግላዊ ታሪካዊ መንገዶችን የሚከተሉ ቢሆ ኑም በአንድ የዕድገት ሕግ የሚገዙና በተ መሳሳይ ሂደት ውስጥ የሚያልፉ መሆናቸ ውን ማለትም ታሪክ በሕግ የሚገዛ መሆኑን የሚያስረዳ ነው ። በተጨማሪም ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት የተለያዩ የታሪክ ዕድ ገት ደረጃዎች የዓይነት ልዩነት ያላቸው ሥርዓቶች መሆናቸውን የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ።

(ስልተ ምርትን፣ ታሪካዊ ቁስለካልነትን፣ ማኅበራዊ ሕጎችን ይመለከታል ።)

ማኅበራዊ ካፒታል (Social Capital)

በአንድ ካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ካፒታሊስቶች በአጠቃላይ ያላቸው የካፒ ታል መጠን ማኅበራዊ ካፒታል ይባላል ። በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ እያንዳንዱ የማምረቻ ድርጅት በአንድ ካፒታሊስት ወይንም ቁጥራቸው በተወሰነ ካፒታሊስቶች በግል በመያዙ ክሌሎች አምራች ድርጅቶች የተለየ ሆኖ እንደሚሠራ የታወቀ ነው ። ነገር ግን በእያንዳንዱ የማምረቻ ድርጅት ውስጥ የሚካሄደው አንቅስቃሴ በሌሎች የማምረቻ ድርጅቶች ውስጥ ከሚካሄዱ አንቅስቃሴዎች ጋር የሚያያዝበትም ሁኔታ አለ ። ለምሳሌ በአንድ ጨርቃጨርቅ ፋብ ሪካ ውስጥ የሚካሄደው የማምረት ተግባር ለፋብሪካው የሚያገለግሉ መሣሪያዎችን በሚ ያመርቱ ድርጅቶች፣ ጥጥ በሚመራትባቸው አርሻዎች፣ በጨርቃ ጨርቅ ፋብሪካው

ውስጥ ተቀጥረው ለሚሠሩ ሠራተኞች የፍ ጆታ ዕቃዎች በሚያመርቱ ድርጅቶችና በመ ሳሰሉትም ድርጅቶች ውስጥ ከሚካሄደው የግምረት ተግባር ጋር የተሳሰረ ነው ።

ግንባራዊ ካፒታል የምንለው በአንድ የካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙትን እነዚህን እርስ በርሳቸው የተሳሰሩና የግል ካፒታሊስቶች በተናጠልም ሆነ የተወሰነ ቁጥር ያላቸው ካፒታሊስቶች በጋራ ባለቤት ነት የያዙትን ካፒታል በጥቅል ነው ። በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ካፒታሊስቶች በዚህ መልክ አንድ የተባበረ መደብ በመፍ ጠር ሠርተክደሩን ይበዘብዙታል ። የግንባራዊ ካፒታል ማደግም ካፒታሊስቶች በአጠቃላይ በወዛደሩ ላይ የሚያካሂዱትን ብዝበዛ ማባባሳ ችው ያመለከታል ። ስለዚህ የሠራተኛው መደብ ከብዝበዛ ሙሉ በሙሉ ለመላቀቅ ይችላል ዘንድ የካፒታሊስቱን መደብ በአጠ ቃላይ መታገል ያለበት መሆኑ ግልጽ ነው ።

በካፒታሊስቱ ሥርዓት በአንድ በኩል በእያንዳንዱ የግምረቻ ድርጅት ውስጥ የሚካሄደው እንቅስቃሴ በሌሎች የግምረቻ ድርጅቶች ውስጥ ከሚካሄዱ እንቅስቃሴዎች ጋር በዚህ ዓይነት የተያያዘ ነው ይባል እንጂ በሌላ በኩል ግን በብሔራዊ ኢኮኖሚ ደረጃ ምንም በዕቅድ የሚመራ የምርት አደረጃጀት የለም ፤ ሊኖርም አይችልም ። በዚህ ምክንያት የኢኮኖሚው እንቅስቃሴ በአጠቃላይ ሥር ዓት አልባ ይሆንና የተመረተው ሸቀጥ ዓይነትና መጠን ከኅብረተሰቡ ፍላጎት ጋር የማይጣጣም ይሆናል ። በእንዳንድ የኢኮ ኖሚ ክፍሎች ሸግጎች ከሚፈልጉት በላይ ይመረታል ። በሌሎች የኢኮኖሚ ክፍሎች ደግሞ ሸግጎች የሚፈልጉት ዓይነትና መጠን አይመረትም ። ይህም አስመጣጣም በሚበባ ስበት ጊዜ የሚመረቱት ሸቀጦች በወቅቱ ተሸጠው የግምረት ተግባር በተፈለገው ደረጃ እንዳይቀጥል ዕንቅፋት በመሆን የኢኮ ኖሚ ቀውስ ያስከትላሉ ።

(ግላዊ ካፒታልን ይመለከታል ።)

ግንባራዊ ዲሞክራሲ

(Social Democracy)

በ19ኛው ምዕት ዓመት መጨረሻ ላይ በዓለም ሠራተኞች እንቅስቃሴ ውስጥ የተከሰ

ተውን አድርባይ ንድፈ ሐሳባዊና ተግባራዊ እን ቅስቃሴ የሚያራምዱ የጠጋኝ ፓርቲዎች አጠቃ ላይ የፖለቲካ አዝማሚያ ነው ። ለምሳሌ በእ ስትሪያ ሌበር ፓርቲ፣ በፈረንሳይ ሶሻሊ ሊስት ፓርቲ፣ በጀርመን ሶሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲ ወዘተ... የዚህ አዝማሚያ አራማ ጆች ናቸው ። በመደብ ጠላት ፊት መርበድ በድ፣ ሕጋዊነት በሚል ስበብ ጠንከር ያሉ ተግባራዊ እርምጃዎችን ከመውሰድ መቆ ጠብ፣ በአጠቃላይ ለካፒታሊስቶች ግንባራ ድና የሠራተኛውን መደብ መክዳት የግንባራዊ ዲሞክራሲ መለያዎች ናቸው ።

ግንባራዊ ዲሞክራሲ ከአነሣሠ አብዮታዊ አቋም የነበረውና ለሶሻሊስት አስተሳሰቦች መሰራጨት፣ ለሠራተኛው ግንባራት መስ ፋፋትና መጠናከር የሚታገል ነበር ። እላ ግን ቀስ በቀስ በውስጡ ከላሽና አድርባይ አዝማሚ ያዎች እያየሉ በመምጣታቸው አብዛኛዎቹ ግንባራዊ ዲሞክራሲያዊ ፓርቲዎች ከአብዮታዊ ትግል ይልቅ ከቡርጅው መደብ ጋር የመደብ ዕርቅ እንዲፈጠር፣ ለመሠረታዊ ለውጥ ሳይሆን ለጥገናዊ ለውጦች መታገልን ዋንኛ ስልታቸው አደረጉ ። ካፒታሊዝም ከጊዜ በኋላ ታሪ ካዊ ሚናውን ተጫውቶ የሚያልፍ ሳይሆን እየተሻሻለና እየዳበረ በራሱ ወደ ሶሻሊዝም እንደሚያደግ ተደርጎ ተወሰደ ። በዚህም አቋሙ ግንባራዊ ዲሞክራሲ በእያንዳንዱ ሀገርና በአጠቃላይም በዓለም አቀፉ የሠራ ተኛው አብዮታዊ እንቅስቃሴ ላይ ከፍተኛ ጉዳት አድርጓል ።

ነገር ግን በዚህ በግንባራዊ ዲሞክራሲ ንቅ ናቂ ውስጥ በሐቀኛው መሥመር ጸንተው የቆሙት ግራ ከንፍ ግንባራዊ ዲሞክራቶች (ለምሳሌ በሌኒን የተመሩት የሩሲያ ግንባራዊ ዲሞክራቶችና የሌሎችም ሀገሮች አብዮታ ውያን) ይህን አድርባይ አቋም አስከመጨ ረሻው በቆራጥነት ታግለዋል ። ከታላቁ የጥ ቅምት ሶሻሊስት አብዮት በኋላም በጠጋኝ ግንባራዊ ዲሞክራሲያዊ ፓርቲዎች ውስጥ የነበሩት አብዮታዊ ኃይሎች ከአድርባ ዮች በመለየት በኮሚኒስት ኢንተርናሽናል (ሦስተኛው ኢንተርናሽናል) ውስጥ ተሰባስ በዋል ። ኮሚኒስት ፓርቲዎች በተቻላቸው ሁሉ አድርባይነትን እየተከላከሉ ለሠራተኛው መደብ የበላይነት ቆራጥ ትግል ማድረጋቸውን ቀጠሉ ። የፋሺዝም አደጋ ባንገጥበበትም ወቅት የአድኅሮትን ኃይል ለመዋጋት የዲ

ሞክራሲያዊ ኃይሎች መስባሰብ አስፈላጊ በመሆኑ ባገኙት አጋጣሚ ሁሉ ከማኅበራዊ ዲሞክራሲ ኃይሎች ጋር በመተባበር ፋሺዝምን ተዋግተዋል ።

የካፒታሊዝም አጠቃላይ ቀውስ እየተባባሰ በመሄድ ላይ ባለበት በዛሬው ሁኔታም በማኅበራዊ ዲሞክራሲ ውስጥ የተለያዩ አዝማሚያዎች ሲገፀባረቁ ይታያሉ ። ባለፉት ጥቂት ዓመታት የግራ ኃይሎች እንቅስቃሴ እያደገ መምጣት በካፒታሊስት ሀገሮች ከፍተኛ ተደግጦትን ባላቸው ማኅበራዊ ዲሞክራሲያዊ ፓርቲዎች ፖሊሲ ላይ አንዳንድ ጤናማ አዝማሚያዎችን አስከትሏል ። የነዚህ ፓርቲዎች አባሎች የብዙ ካፒታሊስት ሀገሮች መንግሥታት አባሎችና መሪዎች በመሆናቸው ይህ ሁኔታ መጠነኛም ቢሆን አንዳንድ ጥገናዊ ለውጦችን ለማምጣት እንደሚረዳ ይታመናል ። ይህም በሚሆንበት ጊዜ ከሚኒስት ፓርቲዎች በአንድ በኩል ከላሽነትንና አድርባይነትን ያስለንዳች ለዘብተኝነት እየተዋጉ በሌላው በኩል ደግሞ ለሠራተኛው መደብ በአጠቃላይም ለሠርቶአደሩ ሕዝብ ጥቅም እንዲሁም ለሰላምና ለማኅበራዊ ዕድገት ሲሉ ለጊዜውም ቢሆን እንደሁኔታው ከማኅበራዊ ዲሞክራሲያዊ ኃይሎች ጋር ለመተባበር ይገደዳሉ ።

(ጠጋኝነትን ይመለከታል ።)

ማኅበራዊ ዳርዊኒዝም

(Social Darwinism)

የዳርዊንን ንድፈ ሐሳብ በቀጥታ ለኅብረተሰብ ጥናት በማዋል በ19ኛው ምዕት ዓመት የተቀመረ አስተምህሮ ማኅበራዊ ዳርዊኒዝም ይባላል ። ማኅበራዊ ዳርዊኒዝም “ተፈጥሮአዊ ማጣሪያና ለህልውና መታገል”ን የማኅበራዊ ዕድገት ዋናኛ አንቀሳቃሽ ኃይል አድርጎ የተነሣና ዛሬም ያለ አመለካከት ነው ።

በአንዳንዶቹ አመለካከት በኅብረተሰብ ውስጥ ተፈጥሮአዊ ማጣሪያ በትክክለኛ መልኩ ተፈጻሚነት የነበረው ቀደም ባለው ጊዜ ነበር ። ዛሬ ግን ከሳይንስና ከቴክኖሎጂ እርምጃና ገስጋሴ የተነሣ ለህልውና መታገል ወሳኝነት የለውም ፤ ምክንያቱም በቀድሞ

ሁኔታዎች ይጠፋ የነበረው በሚደረግለት እንክብካቤ ህልውናውን ለመጠበቅ አመች ሁኔታ ተፈጥሮአዊ ብለው ያምናሉ ። የዚህ ንድፈ ሐሳብ አራማጆች በቀድሞው ሁኔታ ጠፊ የነበሩት ሁሉ ዛሬ ሳይንስና ቴክኖሎጂ ባስገኘው ውጤት ሳቢያ ህልውና አግኝተው ከጠንካራው እኩል ለመኖር ችለዋል ይላሉ ። ባጠቃላይ ማኅበራዊ ዳርዊኒዝም የካፒታሊዝምን ሥርዓት ዘላለማዊና የማይሻር ባሕርይ ለማረጋገጥ የሠራተኛውንና የሠርቶአደሩን ሕዝብ ዲሞክራሲያዊ መብቶች ለመገጠት ፣ ዲታዎችንና ጀግኖችን ዲበኩሉ አድርጎ ለማቅረብና ሠራተኛውንና ሠርቶአደሩን ሕዝብ ባጠቃላይ እንደ ሁለተኛ ደረጃ ዜጋ ለመደብ የሚጥር አድጋሪ አመለካከት ነው ። አስተምህሮው በተለይም የካፒታሊዝምን ሥርዓት ህልውና ፋሺስታዊ በሆነ ኃይል ጭምር በመጠቀም ለማረጋገጥና ለማቆየት በሚሹ ክፍሎች ይገለጻል ። ስለዚህ ፍልስፍናው ዛሬ የፋሺዝምና የዘረኝነት አስተሳሰቦች መነሻ በመሆን የሚያገለግል ነው ።

(ዳርዊኒዝምን ፣ ፋሺዝምን ፣ አፓርታይድን ይመለከታል ።)

ግልባ

በኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ የመጀመሪያ ደረጃ የአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበርን ለማመልከት የተሰየመ ቃል ነው ። የአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበር የዕድገት ደረጃ የሚሰካው በማኅበሩ ከልል ውስጥ ካሉት ጠቅላላ የምርት ማከናወኞች ምን ያህሉን ማኅበሩ የጋራ እንዳደረገና ማኅበሩ ለአባላቱ ገቢውን የሚያከፋፍለው በምን ሁኔታ እንደሆነ በማጠቃለያ ነው ።

አብዛኞቹ ገበሬዎች የገታት ደረጃቸው እስኪዳብርና ግላዊ አስተሳሰባቸው ቀስ በቀስ እስኪወገድ ድረስ የእርሻ መሬታቸውንና መሳሪያዎቻቸውን ሙሉ በሙሉ በማኅበሩ ቁጥጥር ሥር እንዲያውሉ ለማድረግ ፈቃደኝነት በአንድ ጊዜ ማግኘት አዳጋች ሊሆን ይችላል ። ስለዚህ ግልባ (የመጀመሪያ ደረጃ የአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበር) አስፈላጊ ይሆናል ።

በግልባ ደረጃ እያንዳንዱ አባል ቤተ
 ሐዘ ለግል መጠቀሚያ እስከ ሁለት ሺህ
 ኳረ ሜትር መሬት ይሰጠዋል ። ሌላውን
 መሬት ግን ግንባሩ ይዘታው ከግድረጉም
 ልላ በግል ይዘታ ሥር ባሉት የእርሻ እንስ
 ሳትና መሣሪያዎች ደግሞ የመጠቀም መብት
 ይኖረዋል ። በዚህ ደረጃ ግንባሩ በግል ይዘታ
 ሥር በሆኑት የእርሻ እንስሳትና መሣሪያ
 ዎች ሲጠቀም ለባለንብረቶቹ ኪራይ ይከፈላ
 ቸዋል ። ግንባሩ በኪራይ ለሚጠቀሙባቸው
 የጭነትና የእርሻ እንስሳት በቂ ጥንቃቄ ባለ
 መወሰዱ ቢሞቱ ተገቢውን ግምት ለባለንብ
 ረቱ ይከፍላል ። ስለዚህ በግልባ ደረጃ
 የአንድ አባል ገቢ የሚወስነው በሚሠራው
 ሥራ መጠንና ጥራት ብቻ ሳይሆን በተጨ
 ግሪ ለግንባሩ ባከራያቸው የእንስሳትና የመ
 ሣሪያዎች መጠንም ነው ። በመሆኑም “ከእያን
 ዳንዱ እንደ ችሎታው ለእያንዳንዱ እንደ
 ሥራው” የሚለው የሶሻሊስት የክፍፍል
 መርህ በዚህ ደረጃ ሙሉ በሙሉ ሥራ ሳይ
 እይውልም ።

(ወልባን ፡ ወላንድን ይመለከቷል ።)

ግልተስ ፡ ቶማስ ሮበርት
 (Malthus, Thomas Robert)

ከ1766—1834 የኖረ ፡ እንግሊዛዊ የግ
 ልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መሥራች ነው ።
 ግልተስ በ1793 ከካምብሪድጅ ዩኒቨርሲቲ በሥነ
 መለኮት ዲግሪውን አግኝቶአል ። ከ1793 እስከ
 1803 ባለው ጊዜ ውስጥም ስሪ በምትባል
 ሥፍራ በደብር አለትነት ሲያገለግል ከ1805
 እስከ 1834 ባለው ጊዜ ውስጥ በኢስት
 ኢንዲያ ኮሌጅ በዘመናዊ ታሪክና በፖለቲካዊ
 ኢኮኖሚ መምህርነት ሠርቷል ።

ግልተስ በካፒታሊዝም ሂደተ ዕድገት
 ውስጥ የተከሰተው የኢንዱስትሪ ተጠባባቂ
 ሠራዊትና በላጥ ምርት ያስከተለውን ቀውስ
 ለግታሌላና የካፒታሊዝምን የግይቶር ውድ
 ቶት ለጊዜውም ቢሆን ለግዝግብን አያሌ
 ጥገናዊ የኢኮኖሚ መፍትሔዎችን የሰነዘረ
 ምሁር ነው ።

ግልተስ በካፒታሊዝም ውስጥ የተፈጠ
 ረውን “የበላጥ” ምርት ቀውስ በካፒታሊዝም

ውስጥ ያለውን ክፍፍል በግሻሻል ግስወ
 ገድ ይቻላል የሚል እምነት ነበረው ። ቡር
 ሻዚው የሚያገኘውን ትርፍ ሁለጊዜ ለግዝ
 ግቶት የሚፈልግ በመሆኑና ይህ ደግሞ
 በምርትና በገበያ መካከል ያለውን “የተመ
 ጣጠነ” ዕድገት ስለሚያዛባ ገቢው በመጠኑ
 መቀነስ ፣ በሌላ በኩል የወዝአደሩም መደብ
 ገቢ ለኑሮ በሚያስፈልገው መጠን መገ
 ታት አለበት ባይ ነው ። ስለዚህ እንደግል
 ተስ አስተሳሰብ በካፒታሊዝም ውስጥ የተ
 ከሰተውን የበላጥ ምርት ቀውስ ለማስወገድ
 የሚቻለው ለፍጆታ ብቻ የሚውለው የመሬት
 ክበርቱው ገቢ ግደግ ሲቸል ነው ። ይህም
 የገቢ ክፍፍል የምርትና የገበያውን ዕድገት
 እኩል እንዲጓዙ ለማድረግ ይረዳል የሚል
 የተሳሳተ እምነት ነበረው ።

ሌላው የግልተስ ዝና የገነነበት ኢኮኖ
 ሚያዊ አስተሳሰብ ስለሕዝብ ቁጥር ዕድገት
 የሰጠው አስተያየት ነው ። ግልተስያዊ የተ
 ሰኘው የቡርሻ የሕዝብ ቁጥር ዕድገት
 ንድፈ ሐሳብ ስያሜውን ያገኘውም ከግል
 ተስ ነው ። “እን ኤሴይ ኦን ዝ ፕሪንሲፕል ኦቭ
 ፖፑሌሺን” በተባለው መጽሐፉ ውስጥ በካፒ
 ታሊስት ሀገሮች ውስጥ የሚገኙት ሥራ
 አጦች ሥራ ሊያው የቻሉት በተባኾ ከት
 ትል የግደግ እዝግሚያ ባለው በሕዝብ
 ቁጥርና በተደግሪ ከትትል በሚያደገው
 ለለው ልጅ መሠረታዊ ፍላጎት አርካታ
 በሚውለው ምርት መካከል ምን ጊዜም
 በሚኖረው የመዛባት የተፈጥሮ ዝንባሌ እንጂ
 ከካፒታሊስት ስልተ ምርት ባሕርይ በመነጨ
 ምክንያት እይደለም የሚል አስተያየት ሰን
 ዝሯል ።

ግልተስ በሰው ልጅ የመራባት ፍጥነ
 ትና ለህልውናው አስፈላጊ በሆኑ ምርቶች
 ዕድገት መካከል የሚኖረውን ያለመጣጣም
 ሐሳብ ከሰነዘረ በኋላ “ፈጣሪ” የፈጠረ
 ውን ችግር ራሱ መፍትሔ ስጥቶታል ብሎም
 ያምናል ። በግልተስ እምነት ይህ መፍትሔ
 በሕዝብ ቁጥር ዕድገት ላይ በተፈጥሮ ተቆ
 ጣጣሪነት የሚሠሩት እንደ ጦርነት ፣ እንደ
 በሽታ ፣ እንደ ድርቅ ፣ እንደ ረሀብ የመሳ
 ሰሉት ናቸው ። የሰው ልጅ ችግሩን እውቆና
 ተገንዝቦ መውሰድ ያለበትን እርምጃ ግል
 ተስ “የመከላከያ ገደብ” ሲለው ለምሳሌ
 ሰዎች ድንግላዊ በመሆን ወይንም ጋብቻን
 ዕድሜያቸው ከገፋ በኋላ በመፈጸም በሚወ

ሰዓት እርምጃ የሕዝብን ቁጥር ዕድገት መቋቋም ይቻላል ባይ ነው።

የተግባር ርብርብ ግልተኛ የሕዝብ ቁጥር ዕድገት ንድፈ ሐሳብ ከታሪክ አንጻር ሲታይ አንድ ቁም ነገር አለው ። ይኸውም ካፒታሊዝም ገና በግቆጥቆጥ ላይ በነበረበት ጊዜ “ሥራ አጥነት” በሥርዓቱ ውስጥ ሊኖር አይችልም የሚለውን የጊዜውን የቡርጂ ምሁራንን አባባል መግረፍ ነው። ግልተኛ ካፒታሊዝም ያቀፋቸው ውስጣዊ ቅራኔዎች ገሀድ መውጣት በጀመሩበት ወቅት የኖረ ግለሰብ በመሆኑ “ሥራ አጥነት” በተፈጥሮ ያለ ችግር ነው የሚል ሰንኩል አስተሳሰብ ቢኖረውም “ሥራ አጥነት” መኖሩን ተቀብሏል። ለዚህም ነው ካርል ማርክስና ፍሬደሪክ ኤንግልስ ግልተኛነቱንም በተዛባ መንገድ ይሁን እንጂ የካፒታሊዝምን ቅራኔዎችና ድክመቶች በገሀድ ያሳያል ያሉት።

ግመዛዘን ሥርዓት በዕቅድ (የ—)
(System of Balance in Planning)

በዕቅድ የግመዛዘን ሥርዓት የአንድ ሀገር የተለያዩ የኢኮኖሚ ዘርፎች ለምሳሌ፣ ፋብሪካዎች፣ የትራንስፖርት፣ አገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች፣ የመንግሥት እርሻዎች ወዘተ... የሚጠበቅባቸውን ግብ ለማግለገል ይቻላቸው ዘንድ የሚያስፈልጋቸው የሰው ኃይል፣ ጥሬ ዕቃ፣ ገንዘብና የመሳሰሉት በቅድሚያ መግለጻት መቻላቸውን ለማወቅ የሚረዳ የአሠራር ስልት ነው።

ለምሳሌ በአንድ ሀገር በ10 ዓመት ውስጥ አንድ መቶ ሺ ሺቶች ለመሥራት ቢታቀድ፣ መጀመሪያ ቤቶቹን ለመሥራት ያለው የአሠራር ቴክኒክ፣ የሰው ኃይል፣ ፋይናንስ እንዲሁም ለሕንፃ ሥራ የሚያገለግሉ ዕቃዎች ዓይነትና ብዛት መታወቅ አለበት። ነገር ግን ለምሳሌ የሕንፃ መሣሪያ ዕቃዎችን የሚያመርቱ ድርጅቶች የተፈለገውን ያህል ለማቅረብ አለመቻላቸው ከታወቀ ለሕንፃ ሥራ የሚያገለግሉ ዕቃዎች የሚያመርቱና የሚያከፋፍሉ ድርጅቶችን ለማስፋፋት ዕቅድ ይወጣል። በዕቅድ የግመዛዘን ሥርዓትም ዝቦትን ለማስወገድ ከመርዳቱም በላይ በአጠቃላይ ዕቅዶች በተስተካከለ መንገድ ሥራ ላይ መዋላቸውን ለማረጋገጥ ያገለግላል።

በዚህ ሁኔታ በዕቅድ የግመዛዘን ሥርዓት ከብሔራዊ ዕቅድ አንገሥተ አስከ አንድ የኢኮኖሚ ድርጅት ዕቅድ ድረስ ያለውን ሁሉ የሚያጠቃልል ይሆናል።

ዕቅድ አውጪ አካሎች ዕቅድ ሲያወጡ የቁሳቁስ፣ የፋይናንስና የሰው ኃይል ሚዛን ያወጣሉ። የቁሳቁስ ሚዛን፣ በጣም አስፈላጊ የሆኑት ምርቶች ለምሳሌ ብረት፣ የማሽን መሣሪያዎች፣ ከሰል፣ ነጻጅ፣ እህል፣ ቅቤ የመሳሰሉትን ያጠቃልላል። ሚዛኑ በሚሠራበት ጊዜ የእያንዳንዱ ምርት ምን ጭና ብዛት ከመጠናቱም በላይ ምርቱ ከገብ ረተሰቡ ፍላጎት ጋር ሲነፃፀር ያለው ሁኔታም አብሮ ይታያል። የፋይናንስ ሚዛን የብሔራዊ ገቢን ሚዛን፣ የሕዝቡን ገቢና ወጭ፣ የመንግሥቱን ባጀትና የመሳሰሉትን ያጠቃልላል። የሰው ኃይል ሚዛን ለብሔራዊ ኢኮኖሚው የሚያስፈልገውን የሰው ኃይል በመቆይ አንጻር በየክፍላተ ኢኮኖሚው በአጠቃላይ የሚመለከት ሲሆን እንደዚሁም ለብሔራዊ ኢኮኖሚው ግንባታ የሚያስፈልገውን የሰው ኃይል ያንጭ ያጠናል።

ከቁሳዊ፣ ከገንዘብና ከሰው ኃይል ሚዛኖች ጋር የተገናዘበ አጠቃላይ የብሔራዊ ኢኮኖሚ ሚዛንም ይወጣል። ይህ የብሔራዊ ኢኮኖሚ ሚዛን በተለያዩ ክፍላተ ኢኮኖሚ መካከል መኖር የሚገባውን የተስተካከለ ገንጽነት ያመለክታል። ይህም በካፒታሊስቲክ ሥርዓት ውስጥ የሚታየውን የአመራረት ግብታዊነት የሚያስወግድና ለተመጣጠነ ግንብራዊ ኢኮኖሚያዊ ዕድገት መሳካት የሚረዳ የአሠራር ስልት ነው።

ግምረት
(Production)

በሥራ ኃይል በመጠቀም ተፈጥሮን ለውጦ የሰውን ልጅ ቁሳዊ ፍላጎት ለማርካት የሚችሉ ዕቃዎችን ወይም የምርት መገልገያዎችን መሥራት ግምረት ይባላል። የዚህ የግምረት ሂደት ውጤት የሆኑት ዕቃዎች ወይም ቁሳዎች ደግሞ ምርት ይባላሉ። ግምረት የሰው ልጅ ተፈጥሮን ለራሱ በሚጠቅመው መልክ የሚሰውጥበትና በሂደቱም ውስጥ ራሱንም የሚያጉለብትበት እንቅስቃሴ እንደመሆኑ የግምረትና ከሰው ልጅ ህል

ውና ጋር የተቆራኘ ተግባር ነው ። ስለዚህ ግምረት የኅብረተሰብ ህልውናም ሆነ ዕድገት መሠረት ነው ።

የሰውን ልጅ ቁሳዊ ፍላጎት ለማርካት የሚከሄደው የግምረት ሂደት በባሕሪው ምንጊዜም ግኅበራዊ ነው ። የግምረት ባሕርይ ማኅበራዊነት የሥራ ግኅበራዊነትን የሚያንጸባርቅ ነው ። ሰዎች በግምረት ተግባር ላይ የሚሰማሩት ከሌሎች ተገልለውና ተለይተው ሳይሆን ከሌሎች የኅብረተሰቡ አባሎች ጋር በመተባበርና በመተጋገዝ ነው ። ይህም በመሆኑ በግምረት ሂደት የአንድ ግለሰብ ሥራ ፍሬ ለመስጠት ወይም ውጤት ለማሳየት በሌሎች አያሌ ግለሰቦች ሥራ መሳካት የሚወስን ነው ። ስለሆነም የአንድ ግለሰብ ሥራ ምንጊዜም ቢሆን የአጠቃላይ የኅብረተሰቡ ሥራ ጥረት ግላትም በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ለኅብረተሰቡ ህልውና አስፈላጊ የሆኑ ዕቃዎችን የሚያመርተው የግኅበራዊ ሥራ አንድ ክፍል ነው ።

ግምረት ከከፍፍል ፣ ከልውውጥና ከፍጆታ ጋር የተቆራኘ ወይንም ከነርሱ ተነጥሎ ሊታይ የግይዥናና በነርሱም ላይ የወሳኝነት ሚና ያለው ነው ። ምክንያቱም አንድ ነገር ሊለወጥ ፣ ሊከፋፈል ወይንም ለፍጆታ ሊውል የሚችለው ሲመረት ብቻ በመሆኑ ነው ። ከዚህ አንጻር ሲታይ ምርት መነሻ ነጥብ ሲሆን ፍጆታ መድረሻ ፣ ከፍፍልና ለውውጥ ደግሞ ሁለቱን የሚያገናኙ ናቸው ። ምርት ምንጊዜም ከከፍፍል ፣ ከልውውጥና ከፍጆታ ጋር ያለው ግንኙነት በሰልተ ምርቱ ዓይነት የተለያዩ መልኮች ይኖሩታል ። ለምሳሌ በካፒታሊስቲክ ሥርዓት ውስጥ ያለው አመራረት ፣ ከፍፍል ፣ ለውውጥና ፍጆታ በሰሻሊዝም ካለው አመራረት ፣ ከፍፍል ፣ ለውውጥና ፍጆታ የተለየ ነው ።

(ሥራን ይመለከታል ።)

ግምረቻ መሣሪያዎች (የ—)
(Instruments of Production)

ከምርት መገልገያዎች መካከል የሰዎች ፈጠራ የታከለባቸውና በምርት ሂደት ውስጥ የጎኛ ስፍራ ያላቸው የኅብረት ግሽኖች፣

የእርሻ መሣሪያዎችና የመሳሰሉት የግምረቻ መሣሪያዎች ይባላሉ ። ፍሬፍሬን ከመሳሰሉት ከእጅ ሌላ የተለየ የግምረቻ መሣሪያ ከግይዥና ይጠይቁት የምርት ዓይነቶች በስተቀር የሰው ልጅ መሠረታዊ ፍላጎቶችን ለማርካት ከሁሉም በፊት የግምረቻ መሣሪያዎች እንዲኖሩት ያስፈልጋል ። ስለሆነም የሰውን ልጅ ዕድገት ከግምረቻ መሣሪያዎች ዕድገት ለይቶ ግየት ያሰቸግራል ።

የግምረቻ መሣሪያዎች የሰው ልጅ በተፈጥሮ ላይ ያለውን የበላይነትና የደረሰበትንም የዕድገት ደረጃ የሚያመለክቱ ናቸው ። ስለዚህም በኅብረተሰብ ዕድገት ታሪክ ውስጥ የተለያዩ ወቅቶችን ወስዶ አንዱን ከሌላው መለየት የሚቻለው በጊዜው በተመረተው የምርት ዓይነት ላይሆን ኅብረተሰቡ በተጠቀመባቸው የግምረቻ መሣሪያዎች ዓይነት ነው ። ለምሳሌ በቆሎን ወይም ግናቸውንም የእርሻ ሰብል ዓይነት ብንወስድ ሰብል በእንጨት መቆረረያ ፣ በበሬ ወይም በሌሎች እንደሰራች በሚገኙት ግረሻ ወይም በትራክተር ሊመረት ይችላል ። ሆኖም ከተመረተው ሰብል ዓይነት ይልቅ የተመረተበት የግምረቻ መሣሪያ ዓይነት ኅብረተሰቡ የሚገኝበትን የዕድገት ደረጃ ያመለክታል ።

ግምረቻ ወጪ (የ—)
(Cost Price of Production)

ካፒታሊስቲክ ለምርት መገልገያዎችና ለሥራ ኃይል መግዣ ያወጣው ካፒታል ወይንም የጽሚ ካፒታልና የተለዋዋጭ ካፒታል ድምር የግምረቻ ወጪ ይባላል ።

የግምረቻ ወጪ ከተመረተው ሸቀጥ ተረፈ እሴት መጠን ያንሳል ። ምክንያቱም ተረፈ እሴቱ ባልተከፈለ ወይንም በተበዘበዘው የወገአደሩ ትርፍ የሥራ ጊዜ ስለሚመረት በካፒታሊስቲክ የግምረቻ ወጪ ውስጥ ስለግይደመር ነው ። ለዚህም ነው ካርል ግርከስ አንድን ሸቀጥ ለግምረት በካፒታሊስቲክ ወጪና በኅብረተሰቡ ወጪ መካከል ልዩነት አለ ያለው ። የካፒታሊስቲክ ወጪ የሚለካው ባወጣው የካፒታል መጠን ሲሆን ሸቀጡን ለግምረት የወጣው የኅብረተሰቡ ወጪ የሚለካው ግን በፈጀው የሥራ ጊዜ መጠን ነው ።

የግምረኛ ወጪ ባጠቃላይ በቡርጂዚው ወጪ መልክ ስለሚታይና በጳጳሪና በተለዋዋጭ ካፒታል መካከልም ልዩነትን ስለማያሳይ ፣ የተረፈ እሴትንም ምንጭ የጠቅላላው ካፒታል ወጪ አድርጎ ስለሚያቀርብ በካፒታሊዝም ውስጥ ያለውን ብዝበዛ ይሸፍናል ።

ግርኛል ፡ አልፍሬድ
(Marshall, Alfred)

ከ1842-1924 የኖረ ፣ በካምብሪድ ዩኒቨርሲቲ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ፕሮፌሰር የነበረና የካምብሪድን ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ እስተምህር የመሠረተ እንግሊዛዊ ኢኮኖሚ ስት ነው ። ግርኛል ስለኢኮኖሚክስ መሠረተ ሐሳቦች ፣ ስለ ኢንፍላትሪ ፣ ስለንግድና ስለገንዘብ ልዩ ልዩ መጻሕፍትን ጽፏል ። ካላተማቸው መጻሕፍት መካከል በይበልጥ የታወቀለት “ፕሪንሰፕልስ ኦፊ ኢኮኖሚክስ” የተሰኘው በ1890 የታተመው ነው ።

ግርኛል ራሱን የሪካርዶ ተከታይ አድርጎ ቢቆጥርም የሪካርዶን አስተሳሰብ የተረጎመው በተዛባ መንገድ ነው ። ስለግምረኛ ዋጋ ፣ ስለአቅርቦትና ፍላጎት ፣ ስለምርታማነትና ስለቁጠባ ክርሱ በፊት ተሰንዘረው የነበሩትን ግልብ ንድፈ ሐሳቦች በጊዜው በመስፋፋት ላይ ከነበሩት ተጨማሪ እርካታ ከተሰኘው ሐሳባዊ ንድፈ ሐሳብና ከተጨማሪ ምርታማነት ጋር በግያያዝ በተለይ ስለሸቀጠች ዋጋና ክፍፍል አወሳሰን የሰነዘራቸው አስተሳሰቦች በቡርጂ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ውስጥ እስካሁን ድረስ ከፍተኛ ቦታ ይዘው ይገኛሉ ።

እንደግርኛል አስተሳሰብ አቅርቦትና ፍላጎት በአንድነት የአንድን ሸቀጥ ዋጋ ይወስናሉ ። ክፍፍልንም በሚመለከት በካፒታሊስቲ ሥርዓት ሠራተኛው ፣ ባለካፒታሉ ፣ ባለመሬቱና የግምረትን ተግባር የሚያደራጀው ለግምረት ተግባር በሚያደርጉት አስተዋጽኦ ልክ የአንድን የካፒታሊስት ድርጅት ገቢ በመካከላቸው ይከፈላሉ በማለት የካፒታሊስቲ ሥርዓት ከብዝበዛነት እንደሆነ ፣ በካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ ልዩ ልዩ መደቦች ጥቅማቸው የግይጋዌና ቅራኔም በመካከላቸው እንደሌለ አድርጎ ለግቅረብ ጥክሯል ።

የአዝጋሚ ዕድገት ንድፈ ሐሳብ የኅብረተሰብ ዕድገት የሚመራበት ብቸኛ ንድፈ ሐሳብ ነው በማለት ግርኛል ያምናል ። በዚህም ላይ በመመሥረት የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ያለ ውጣ ውረድ የሚያደግና ዘለላለ ግዌነት ያለው ነው የሚል የተሳሳተ አስተሳሰብ ሊሰነዘር ችሏል ።

ግርክሲዝም
(Marxism)

ስለተፈጥሮ ፣ ስለገብረተሰብና ስለሰው አስተሳሰብ በካርል ግርክስና በፍራደሪክ ኤንግልስ የተቀነባበረውና የተቀመረው ሳይንሳዊ ንድፈ ሐሳብ ግርክሲዝም ይባላል ። ግርክሲዝም በሦስት ውሁድ ክፍሎች የተገነባ ሲሆን እነዚህም ግርክሳዊ ፍልስፍና ፣ ሳይንሳዊ ኮሚኒዝምና ፣ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ናቸው ።

(ግርክስን ፣ ኤንግልስን ፣ ሴኒን ፣ ግርክሲዝም ሴኒኒዝምን ፣ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን ፣ ታሪካዊ ቁስአካልነትን ይመለከታል ።)

ግርክሲዝም ሴኒኒዝም
(Marxism-Leninism)

ፍልስፍናዊ ፣ ኢኮኖሚያዊ ፣ ግንባራዊና ፖለቲካዊ አመለካከቶችን በተግላና በተተናጀ ሁኔታ የሚያጠቃልልና በግርክስ ፣ በኤንግልስና በሴኒን የተቀመረ አብዮታዊ እስተምህር ግርክሲዝም ሴኒኒዝም ይባላል ። አስተምህርው የሠራተኛውን መደብ መሠረታዊ ጥቅሞች የሚያገግባርቅና የመደቡን ታሪካዊ ግኒና ግለትም ኮሚኒዝምን ለመመሥረት የሚያስፈልጉ ንድፈ ሐሳባዊ መመሪያዎችንና ተገባራዊ ዕቅዶችን ያቀፈ ነው ።

ግርክስና ኤንግልስ ዲያሌክቲካዊና ታሪካዊ ቁስአካልነትን በመመሥረት በፍልስፍና ውስጥ አብዮታዊ የአመለካከት ለውጥ በግስ ከተላቸው ፣ ለፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሳይንሳዊ መሠረትና የአመኘን ዘዴ በመስጠታቸው ፣ ለሶሻሊዝም የመሠራረት ሳይንሳዊ መንገድ በመቀየላቸው የአስተምህርው መሥራቾ ናቸው ። ሴኒን በበኩሉ የግርክሲዝምን አስተምህርና የእጠናን ዘዴ በግንባር በተለይም

ለዘመን ኢምፔሪያሊዝም ተስማሚ የሆነውን አብዮታዊ ንድፈ ሐሳብና የትግል ዘዴ በመቀየስና የሩሲያ ሶሻሊስት አብዮት መሪ በመሆን አስተምህሮውን በተግባር የተረጉመ በመሆኑ ይህ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አስተምህሮውን ግርክስዝም ሌኒኒዝም ተብሎ እንዲጠራ አድርጎታል ።

(ግርክስን ፡ ኤንግልስን ፡ ሌኒንን ይመለከቷል ።)

ግርክስ ፡ ካርል

(Marx, Karl)

ከ1818 — 1883 የኖረ ፡ የቀስአካላዊ ዲያሌክቲክስን ፍልስፍና ፡ ሳይንሳዊ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚንና ሳይንሳዊ ሶሻሊዝምን ከፍሬደሪክ ኤንግልስ ጋር የቀመረና የመሠረተ ጀርመናዊ የዓለም ወዛደሮች መሪና መምህር ነው ።

ካርል ግርክስ ከመካከለኛው ቡርጂሊዮስ ቤተሰብ የመጣ ቢሆንም ንፍ ተማሪ ሳለ ተራማጅ ለሆኑ አስተሳሰቦች የተለየ ዝንባሌ ነበረው ። በጊዜው በሄግል ፍልስፍና ውስጥ ግለትም ወጣት ሄግልያውያን በሚባሉት ክፍሎች ይራመድ የነበረው የግራ አዝማሚያም ለግርክስ መንፈሳዊ ዕድገት አስተዋጽኦ ነበረው ። ይሁንና የሄግል ፍልስፍና በውስጡ ያስታራቂነት አዝማሚያዎችን በመያዙ ፡ ለወግ አጥባቂ ፖለቲካ ያጉበደደ በመሆኑ ፡ መርሆቹ ካሉት ነባራዊ ግንባራዊ ግንኙነቶች የተገነጠሉ በመሆናቸውና በዚህም የተነሣ ተግባራዊ ተልዕኮ ሊኖራቸው ባለመቻሉ አመለካከት ታቸው ከግርክስ ተራማጅ አመለካከት ጋር ሊጣጣም አልቻለም ። በሌላም በኩል ግርክስ ከሱ በፊት በቀስአካላዊ ፍልስፍና ውስጥ (በፎየርባኸም ጭምር) ይንፀባረቅ የነበረውን ዲበአካላዊ ጠባይ በመጎደስ ቀስአካላዊነትን ከዲበአካላዊ ጠባይ ሙሉ በሙሉ አሳቅቶታል ። በዚህም ጎሱ ሳቢያ ወደ ሳይንሳዊ ቀስአካላዊ አመለካከት ሊሸጋገር ችሏል ። ለዚህም ስለተጨማሪም ኢኮኖሚያዊ ዕድገቶችና በፎየርባኸ ፍልስፍና ላይ ያካሄደው ጥናት ወሳኝ ሚና ተጫውቷል ። ባጠቃላይ ካርል ግርክስ የሄግልን ዲያሌክቲክስና የፎየርባኸን ቀስአካላዊነት በመለወጥና በማዋህድ የዲያሌክቲካዊና የታሪካዊ ቀስአካላዊነትን ፍልስፍና

ቀምሯል ። ፍልስፍናውም በውስጡ ቀስአካላዊነትንና ዲያሌክቲክስን ፡ የተፈጥሮንና የጎብረተሰብን ቀስአካላዊ ግንዛቤ ፡ የኑባራንና የዕውቀትን ግንኙነት ፡ የንድፈ ሐሳብንና የተግባርን አንድነት ያካተተ ሳይንሳዊ ፍልስፍና ነው ።

ካርል ግርክስ የአዲሱን ሳይንሳዊ አመለካከት ዋነኛ መርሆች በሚከተሉት ጽሑፎቹ ውስጥ አስፍሯቸዋል ። “ዘ ኢኮኖሚክ ኤንድ ፊሎሶፊካል ማኑስክሪፕትስ ኦፕ 1844” ፡ “ዘ ሆሊ ፋሚሊ” ፡ “ዘ ጀርመን አይዲኦሎጂ” ፡ “ዘ ፖሊቲካ ኦፕ ፊሎሶፊ” እና በተለይም በዝነኞቹ “የኮሚኒስት ማኒፌስቶና” “በካፒታል” ውስጥ አዲሱን ንጽረተዓለም ቀምሯል ።

በዚህም የማንበራዊ ሕይወት መስክን አካቶ ያቀፈውን ዘላቂ የቀስአካላዊነት አጠቃላይ የዕድገት ንድፈ ሐሳብ የሆነውን ዲያሌክቲክስን ፡ የመደብ ትግልን ንድፈ ሐሳብና የእኩልነት ኅብረተሰብ መሥራች የሆነውን የወዛደሩን መደብ አብዮታዊ ፡ ዓለምአቀፋዊና ታሪካዊ ሚና ነድፎአል ። ግርክስ በሳይንሳዊ ንድፈ ሐሳብ አፍላቂነቱ ብቻ የተወሰነ ሳይሆን ለወዛደሩ መደብ ታሪካዊ ተልዕኮ እውንነት በግንባር ቀደምትነት በመሰለፍ ታግሏል ። በ1848ቱ የቡርጂሊዮስ አብዮት ልምድና በመጀመሪያው የወዝአደሩ መንግሥት በፓሪስ ኮሚዩን ልምድ ጥናት ላይ በመመርኮዝ “ክሪቲክ ኦፕ ዘ ጉታ ፕሮግራም” በሚለው ጽሑፍ የሳይንሳዊ ሶሻሊዝምን ንድፈ ሐሳብ የበሰጠ አዳብሯል ። ዋነኛ ትኩረቱንም በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መስክ ላይ በማድረግ መላ ሕይወቱን ለዚሁ ተግባር በማዋል በሦስት ቅጽ የተጠቃለለውን “ካፒታል” የተባለውን ታላቅ ሥራ አበርክቷል ። በዚህ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሥራውም ካፒቲሊዝምን ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ በመጎደስ የወዛደሩን መደብ ንቃተ ኅሊና በማሳደግና በማዳበር ለወደፊቱ የኮሚኒስት ሥርዓት ግንባታ ሳይንሳዊ መሠረት ጥሏል ። በተጨማሪም በዚሁ ሥራው ውስጥ የዲያሌክቲካዊ ምርምር ዘዴን በመከተልና የታሪክን ቀስአካላዊ ግንዛቤ ፍሬ ነገር በማንፀባረቅ የፍልስፍናውን መሠረተ ሐሳቦች ትክክለኛነት በተግባር አሳይቶበታል ። ባጭሩ ግርክስ በካፒታል ሥራው የፍልስፍና መሠረታዊ ንድፈ ሐሳቦች ከመላምትነት ወደ ሳይንስነት እንዲ

ለወጡ አድርጓል ። የእስከ ዛሬውም ታሪካዊ ልምድ እንዳሳየው የማርክስ ርዕዮተኝነት ስር ብቃት ያለው የዓለም የማንዘቢያና የመለወጫ መሣሪያ መሆኑን በተግባር በማስመስከር የማርክስን ሥራ ሕያውነት አረጋግጧል ።
(ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነትን ይመለከታል ።)

ማሽን ምርት (የ—)
(Machine Production)

የማሽን ምርት በመፈብረክ ደረጃ ያደገ በካፒታሊስት አመራረት ሦስተኛው የዕድገት ደረጃ ነው ። በዚህ ደረጃ ሸቀጥ የሚመረተው በእጅ በሚንቀሳቀሱ መሣሪያዎች ሳይሆን በሞተር ኃይል በሚንቀሳቀሱ የማምረቻ መሣሪያዎች ነው ። ይህ የአመራረት ዘይቤ የሥራ ክፍፍል በከፍተኛ ደረጃ የተስፋፋቀት ከመሆኑም በላይ ለካፒታሊዝም ቁሳዊና ቴክኒካዊ መሠረት በመጣል የካፒታሊስት ስልተ ምርት በፊውዳሉ ስልተ ምርት ላይ የበላይነትን እንዲጎናፀፍ ረድቷል ።

ማርክስ እንደመሰከተው አንድ ዘመናዊ የሆነ ማሽን ሦስት ክፍሎች አሉት ። እነሱም አንቀሳቃሽ የሆነው ሞተር ፣ የኃይል ማስተላለፊያውና የማምረቻ መሣሪያው ክፍሎች ናቸው ። የማምረቻ መሣሪያው የማሽን አመራረት ዋንኛው ክፍል ሲሆን ይህ ክፍል የሥራ ተገብሮችን በመለወጥ በሥራ ኃይል ለማካይነት ሸቀጡ የሚመረትበት ክፍል ነው ።

በዚህ መሠረት የተቋቋመው የካፒታሊስት ፋብሪካ ከፍተኛ ዘመናዊ የምርት ድርጅት ሲሆን የተመሠረተውም በተለያዩ ማሽኖች ቅንብር ነው ። በአሁኑ ወቅት የማሽን አመራረት የተለያዩ ክፍሎች በሳይንስና በቴክኖሎጂ ዕድገት ምክንያት በከፍተኛ ደረጃ እየዳበሩ መተዋል ። የአውቶሚሺን መስፋፋት ለማሽን አመራረት ቀደም ሲል ከተጠቀሱት ሦስት ክፍሎች በተጨማሪ አራተኛ ክፍል እንዲጨምር አድርጓል ። ይኸውም የቁጥጥርና የቅንጅት ክፍል ነው ። በአሁኑ ወቅት የማሽን አመራረትን በይበልጥ የሚቆጣጠሩት ለዚሁ ተግባር የተሠሩ የተለዩ መሣሪያዎች ናቸው ።

የማሽን ምርት እዚህ ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ ቢደርስም የሠራተኛውን ወሳኝ

ሚና ሊተካ አልቻለም ። እንዲያውም ሥራ ይበልጥ ውስብስብ እየሆነና የሠራተኛውም ምርታማነት እየደገ መጥቷል ። ሠራተኛው የምርቱን ሂደት ፣ የማምረቻ መሣሪያዎቹ በትክክል መሥራት አለመሥራታቸውን ይቆጣጠራል ። የመሣሪያዎችን የተዛባ አሠራርና ብልሽት ወዘተ... ያስተካክላል ።

የማሽን አመራረት ከፍተኛው የካፒታሊስት የሥራ አደረጃጀት መልክ ነው ። በዚህ ደረጃ በካፒታልና በሥራ ኃይል መካከል ያለው ቅራኔ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ይደርሳል ። የካፒታሊስት የማሽን አመራረት በሂደተ ምርት ውስጥ ማሽንና ሠራተኛው በተገራሪነት እንዲቆሙና ሠራተኛው የማሽኑ ተገዥ እንዲሆን ያደርጋል ። በካፒታሊስት ሥርዓት ማሽን ሠራተኞችን በከፍተኛ ደረጃ ለመጠበብና ለካፒታሊስቶች ከፍተኛ ተረፈ እሴት ለማስገኘት የሚረዳ ነው ።

(መፈብረክን ፣ የእንዳሰትሪ አብዮትን ይመለከታል ።)

ማእ ትሴ-ቱንግ
(Mao Tse-tung)

1893—1976 የኖረ ፣ ከገበሬ ቤተሰብ የተወለደ የኮሚኒስት ቻይና መሥራች ነበር ።

ማእ ራሱ እንደሚናገረው አስተሳሰቡን በማርክሳዊ ፍልስፍና ያጠናክረው በ1920 ሊሆን በዚሁ ጊዜ “ኮሚኒስት ማኒፌስቶን” አንብቦ ከሌሎች ጋር ተወያይቶበታል ። በዚህም ዓላማ በመነሣሣት በቻይና ልዩ ልዩ ከተሞች በመዘዋወር ከማንቃቃቱም በላይ የሺክ የማዕድን ሠራተኞችን አድማ በዝግጅት ረድቷል ።

ማእና ሌሎችም ታጋዮች ቻይናን ከነበረችበት የክፈል ቅኝ ግዛት ቀንበርና ከኋላ ቀርነት አላቆ ወደተሻለ የዕድገት ደረጃ ለማድረስ በነበራቸው ዓላማ መሠረት የኮሚኒስት ፓርቲን አመራር አስፈላጊነት የተገነዘቡ ነበሩ ። በመሆኑም በ1919 ቤጂንግ ውስጥ በፈረንሳይ ለጋሲዮን በሚገኘው የሴቶች ትምህርት ቤት ቅጥር ግቢ ውስጥ ተሰብስቦ በው የቻይናን ኮሚኒስት ፓርቲ መሠረቱ ።

ከ1927 ጀምሮ ማእ በገጠር ውስጥ ከገበሬዎች ጋር በመተባበር የደፈጣ ወጊያውን ማካሄድ ጀመረ ።

ኮሚኒስት ፓርቲው በነፃ አውጭው ጦር ብዙ ከፍላጎት ሀገርን ነፃ በማውጣት ጸሐብዮቱ ኃይሎች ቁጥጥር ሥር አዋለ ። ከዚህ ጋርም ነፃ በወጡት መንደሮችና ክፍሎች የጤናና የትምህርት አገልግሎት ሲገኝ ያገኙ ባለሙያዎችን በማስማራት የገጠሩን ሕዝብ የኑሮ ሁኔታ ለማሻሻል ያልተቆጠበ ጥረት በማድረጉ የሕዝቡን ድጋፍና ንቁ ተሳትፎ ለማግኘት ችሏል ። በዚህ ከፍተኛ የለውጥ ግስጋሴ በመደናገጥም ቻንግ ካይ ሼክ ሕዝባዊውን ትግል በኃይል ለመግታት ብዙ ሙከራ አድርጓል ። ነፃ የወጡትን አካባቢዎች በወታደሮች በማስከበብ ስንትና ትጥቅ እንዳይደርሳቸው ለማድረግ ባይሳካሉትም ተደጋጋሚ እርምጃዎችን ወስዷል ።

ከዚህ የተነሣ በ1934 ሕዝባዊው ነፃ አውጭ ጦር (ቀይ ጦር) ለትጥቅ ትግሉ ስትራቴጂያዊ ይዘታውን ለማጠናከር በወሰደው እርምጃ በመላው ዓለም ተደናቂነትን ያገኘውንና “ረጅም ጉዞ” (1934-35) የተሰኘውን የአግር ጉዞ ጀመረ ። በዚህም በብዙ ሺህ የሚቆጠር ሕዝብ ሴት፣ ወንድ፣ ሕፃን፣ ሽግግሌ ሳይል ጓዙን ይዞ ሌትና ቀን 3,000 ግይልስ በችግርና የጠላትን ጥቃት እየተከላከለ ብዙ ጉዳት ከደረሰበት በኋላ ሞንጉሊያ አጠገብ ሻንሲ ከምትባል ከፍላ ግዛት ደረሰ ። በጉዞውም ወቅት ከፍተኛ የፕሮፓጋንዳ ሥራ ከመሠራቱም በላይ በትጥቁም ትግል ድሎች ተገኝተዋል ። ከዚህ ጉዞ መጨረሻ እስከ 1947 ድረስ ግእ ትግሉን የመራው በዚህ ከፍላ ግዛት ውስጥ ካለው ከይናን ሆና የደፈጣ ውጊያውንና ሀገሪቱን ነፃ የማውጣቱን ተግባር መምራት ቀጠለ ።

በዚህ ወቅት የጃፓን ጦር ቻይናን መውረር ጀምሮ ስለነበር ግእ ከቻንግ ካይ ሼክ ጋር ግንባር ፈጥሮ በሀገራቸው ላይ የተነሣውን ጠላት ለመዋጋት ተነሣ ። በትብብር መሠረት ኮሚኒስት ፓርቲውና ኮሚንታንግ ለተወሰነ ጊዜ በአንድ ላይ ሆነው ጃፓኖችን ቢወጉም ትብብር እስከመጨረሻው ሊቀጥል አልቻለም ። ኮሚኒስት ፓርቲው በዚህ ጊዜ በአንድ በኩል የጃፓን ወራሪዎችን እየተዋጋ ሲያባርር በሌላ ወገን ደግሞ በየደረሰበት መንደር መሬት ለድሀ ገበሬዎች በማከፋፈልና ልዩ ልዩ የልማት ሥራዎችን በማካሄድ መላ ሀገሪቱን ነፃ የማውጣቱን ተግባር ተያያዘው ። ይህንን የተረጎሙ ቻንግ ካይ ሼክም ኮሚኒስት ፓርቲውን ለማዳከምና

ከተቻለውም ለማጥፋት እያሌ ዘመቻዎች ቢያደርግም አብዮቱ ሴራውንና ጥቃቱን ሁሉ እየደመሰሰ ወደፊት ገፋ ። በመጨረሻም በ1949 ግእና ተከታዮቹ በድል አድራጊነት ቤጂንግ በመግባት ቻንግ ካይ ሼክን ዛሬ ታይዋን ወደምትባለዋ የቻይና ደሴት አባረው ሥልጣን በመያዝ ቻይናን በሰሻሲስት የዕድገት ጉዳይ መምራት ጀመሩ ።

የግእ ትሴቱንግ ሕይወት የቻይና ሕዝብ ከአካሄደው ረጅም አብዮታዊ ትግል ጋር በጥብቅ የተቆራኘ በመሆኑ በቻይና ታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ስፍራ አለው ። ግእ በኮሚኒስት ፓርቲው አማካይነት ለትግሉ አመራር በመስጠት ብቻ ሳይወሰን ስለደፈጣ ውጊያ ስልት፣ ስለ አዲሱ ዲሞክራሲ፣ ስለቅርጽ፣ ስለተግባር ወዘተ... ጽሑፎችን እቅርቧል ። ይሁን እንጂ እያደርከማርከሲዝም ሌኒኒዝም ጋር የማይጣጣም አስተሳሰብ በመሰንዘሩና በተግባርም የሰሻሲስቱን ጎራ ለመከፋፈል በመምከሩ ከየአቅጣጫው ነቀፈታ ተሰንዝሮበታል ።

ማዕቀብ
(Sanction)

የፖለቲካና የኢኮኖሚ አገዳ ሲሆን ሕጋዊ በሆነ የውሳኔ ኃይል ተጠቅሞ አንድን ሰው፣ ሀገር ወይም ተቋም ከያዘው አፈንጋጭ አስተሳሰብ ወይም ድርጊት እንዲመለስ፣ የሚጠበቅበትን መሥመር እንዲከተል ወይም ለትክክለኛው ሕግ ተገኝ እንዲሆን ለማድረግ በፖለቲካና በኢኮኖሚ አገዳ አማካይነት የሚወሰን ቅጣት ነው ። ይህ ዓይነት ቅጣት በተለይ የሚጣለው ዓለም አቀፋዊ ውሳኔዎችን በማያከብር ወገን ላይ ሲሆን በሙሉ ተፈጻሚነት ሊያገኝ የሚችለው የውሳኔው ደጋፊዎች ቅጣቱ ከተጣለበት ወገን ጋር ያላቸውን የኢኮኖሚና የፖለቲካ ግንኙነት ሲያቋርጡና እንዲሁም ሕገወጥ ድርጊቱን በማንኛውም በታና ጊዜ በማጋለጥና በማውገዝ ሲተባበሩ ነው ።

ግኪያሴሊ ፡ ኒኮሎ ዲ ቤርናርዶ
Machiavelli, Niccolo di Bernardo

ከ1469 እስከ 1527 የኖረ የታዳጊውን የቡርጂ ርዕዮተዓለም ያንፀባረቀ ኢጣሊያዊ ፖለቲከኛና ፈላስፋ ነው። በግኪያሴሊ አመለካከት የጎብረተሰብ ዕድገት የሚወሰነው በእ

ግዚአብሔር ፈቃድ ላይሆን በተፈጥሮአዊ ምክንያቶች ሲሆን የታሪክ ግፊት ኃይሎችም ቁሳዊ ጥቅምና የሥልጣን ፍላጎት ናቸው ። ይህም በመሆኑ በተራው ሕዝብና በገዥ መደቦች መካከል አይቀራ የሆነ የጥቅም ግጭት አለ ሲል ተናግሯል ። እንደግዚያሼሊ አስተሳሰብ ገዥው መደብ የበላይነቱን መጠበቅ የሚችለው ከፊውዳል መኳንንት የእርስ በእርስ ግጭት ተላቆ ብሔራዊ መሠረት ያለው ሥልጣን ሲመሠርት ነው ። በፖለቲካ ትግል ውስጥ ቁም ነገሩ አሸናፊ ሆኖ መገኘት በመሆኑ የፖለቲካ ስው ይህን ውጤት ለማግኘት በማንኛውም ዘዴ (ውሸት፣ ጭካኔ ወዘተ . . .) መጠቀም አለበት በማለት ፖለቲካን ከግብረገባዊ አመለካከት ውጭ ለማድረግ ጥሯል ። በመሆኑም የግዚያሼሊ ታሪካዊ አስተዋጽኦ መንግሥትን መሆን ካለበት ላይሆን በእውነነቱ ለመመለከት ያደረገው ሙከራ ነው ።

ግዚዚሪያ ወጪ (የ—)
(Cost of Circulation)

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የንግድ ዘርፍ ውስጥ ሸቀጦችን ወደ ገንዘብ ለመለወጥ በሚደረገው የንግድ ሥራ የሚወጣው ወጪ የግዚዚሪያ ወጪ ተብሎ ይጠራል ። ይህ ወጪ ሸቀጦች ወደ መጨረሻው ተጠቃሚ ዘንድ እንዲደርሱ ያስችላል ። የንግድ ካፒታሊስቲክም በሸቀጡ ውስጥ የተጠናቀረውን ተረፈ እሴት ወደገንዘብ በመቀየር ጥቅሙን እንዲያገኝ ያስችለዋል ።

የንግድ ካፒታሊስቲክ ሸቀጦቹን ለተገልጋዮች ለማቅረብ በሚያደርገው እንቅስቃሴ ውስጥ ሁለት ዓይነት የግዚዚሪያ ወጪዎች አሉ ። እነርሱም ተጨግሪ የግዚዚሪያ ወጪ እና የተጣራ ወይም ንጹህ የግዚዚሪያ ወጪ ናቸው ።

(ተጨግሪ የግዚዚሪያ ወጪን፣ የተጣራ የግዚዚሪያ ወጪን ይመለከታል ።)

ሚርካንቲሊዝም
(Mercantilism)

ሚርካንቲሊዝም ግለት ንግድ ወይም የንግድ እንቅስቃሴ ግለት ሲሆን ሚርካንቲ

ሊዝም ደግሞ በተራ ትርጉሙ በንግድ ላይ የሚያተኩር አመለካከት ግለት ነው ።

የሚርካንቲሊዝም የኢኮኖሚ አመለካከት ሁለት ገጽታዎች አሉት ። እነዚህም እንደኛው የኢኮኖሚ ንድፈ ሐሳብ፣ ለላው ደግሞ የኢኮኖሚ ፖሊሲ በመሆን ከ15ኛው እስከ 18ኛው ምዕት ዓመት ድረስ በተለያዩ የአውሮፓ ሀገሮች በተግባር ላይ የዋሉ ናቸው ።

በኢኮኖሚ ንድፈ ሐሳብ ገጽታው ሚርካንቲሊዝም ለቡርጂዊው ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ቅድመ መነሻ የሆነ፣ ንግድ በዓለም ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ በከፍተኛ ደረጃ ተስፋፍቶ በነበረበት ወቅት የአውሮፓ መንግሥታት በወቅቱ ለነጋዴዎች እንዲሰማሙ ላወጧቸው የኢኮኖሚ ፖሊሲዎች የንድፈ ሐሳብ ድጋፍ ለመስጠት የተነሣ የኢኮኖሚ አመለካከት ነው ። ከዚህም በመነሣት በፖሊሲነቱ መንግሥታት በአጠቃላይ በኢኮኖሚና በተለይም በንግድ እንቅስቃሴዎች ውስጥ ጣልቃ እየገቡ ለብሔራዊ ቡርጂዚ ዕድገት ሁኔታዎችን የሚያመቻቹበት ስልት ነው ።

የሚርካንቲሊዝምን የኢኮኖሚ ንድፈ ሐሳብ በማስፋፋቱ ረገድ ከታወቁት የእንግሊዝ ኢኮኖሚስቶች መካከል ቶማስ መን (1571—1641) የተባለውን ጥንኛው ነው ። ንድፈ ሐሳቡን ወደ ኢኮኖሚ ፖሊሲነት በመተርጎም በተግባር ላይ ያዋሉት አብዛኞቹ የአውሮፓ ሀገሮች ቢሆኑም የሚርካንቲሊዝምን የኢኮኖሚ ፖሊሲ በመገደፍና በዚህ በሚገባ በመጠቀም የታወቀው ደግሞ በ17ኛው ምዕት ዓመት የነበረው የፈረንሳይ የገንዘብ ሚኒስትር ኮልበር ነው ።

ሚርካንቲሊዝም ሸቀጦች የሚመረቱበትን ሂደትና ይኸውም ሂደት የሚገዛበትን መሠረታዊ ሕግ ወደጉን ትቶ በሸቀጦች ሂደተ ዝውውር ላይ ብቻ የሚያተኩር ነው ። ትንተናውም በእንደ ሀገር ውስጥ ሊጠራቀም በሚችለው በወርቅ፣ በብርና በከበሩ ማዕድናት ክምችት ላይ የተመሠረተ ሲሆን የኢኮኖሚ ሕጎቹም የተመሠረቱት በንግድና በገንዘብ ልውውጥ፣ በአጠቃላይም በሸቀጦች የዝውውር ሂደት ውስጥ ነው ከሚል የኢኮኖሚ ግምገማ የሚነሣ፣ ገንዘብ በብዛት በንግድ መስክ መስራጫት በጀመረበት ወቅት ገና የነበረ የኢኮኖሚ አመለካከት ነው ። በሚር

ካንቲሊዝም ወቅት በሀገር አቀፍ ደረጃ ገንዘብ በብዛት በማከማቸቱ ሂደት መንግሥት ከፍተኛ ሚና ስለነበረው ሚርካንቲሊዝም በሌላ ገጽታው መንግሥት በኢኮኖሚ ውስጥ ጣልቃ በመግባት የሀገር ውስጥ ነጋዴዎችን ከውጭ ውድድር ለመከላከል እንዲረዳ ያደረገ የኢኮኖሚ ፖሊሲ ነበር ።

ሚርካንቲሊዝም በተለይ በኢኮኖሚ ገደፈ ሐሳብነቱ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን የገገድ ተመጣጣኝነትን እንደሚያጠና ሳይንስ አድርጎ የሚመለከት ፣ ሀብት ሲባል ወርቅና ነሐስ ግለት እንደሆነ አድርጎ የሚተረጎምና ገንዘብንና ካፒታልን አንድ እንደሆኑ አድርጎ የሚወስድ አመለካከት ነው ። ሚርካንቲሊስቶች የአንድ ሀገር የሀብት ምንጭ ነው ብለው የሚያመለክቱት የክበፍ ግዕድናትን መሆኑም ከዚህ የተነሣ ነው ። ስለሆነም የመጀመሪያዎቹ ሚርካንቲሊስቶች ወርቅና ነሐስ በተለያዩ መንገዶች ከውጭ ወደ ሀገር በብዛት እንዲገቡና ከሀገር ውስጥም አንዳ ይወጡ ይከላከሉ ነበር ። ይህንንም የኢኮኖሚ ፖሊሲ ተግባራዊ ለማድረግ በመንግሥት የአስተዳደራዊ እርምጃዎች (ተፅዕኖ) ይጠቀሙ ነበር ። የኋለኞቹ ሚርካንቲሊስቶች ደግሞ የአንድን ሀገር የወጪ ንግድ ከገቢው ንግድ በማበላለጥ የሀብት ምንጭ ነው ብለው የሚያምኑበት ወርቅና ብር መካበት አለበት ይላሉ ። የወጪ ግድግዳም ለማስፋፋት በመንግሥት የአስተዳደራዊ እርምጃዎች በቀጥታ ከመጠቀም ይልቅ ወደ ውጭ የሚላኩ ዕቃዎችን ለሚያመርቱና ይህንንም ወደ ውጭ ለሚላኩ ድርጅቶች ተሰማሚና አመች የሆነ የኢኮኖሚ ሁኔታ መፍጠርን ይመርጣሉ ። የሚርካንቲሊዝም የኢኮኖሚ አመለካከት መሠረታዊ ድክመት ሀብት ከምርት መስክ የሚገኝ ሳይሆን በሂደተ ገውውር ውስጥ እንደሚፈጠር አድርጎ መውሰዱና የኢኮኖሚ ግንኙነቶችን በዚሁ አንጻር መመልከቱ ነው ።

በልጅቤክ (ብዙገን) ሲባል ፣ አነስተኛ ድምፅ ያገኘውና በማርቶቭ የተመራው አድጋሪ ከንፍ ሚንቬቪክ (ገዑሳን) ተባለ ።

ከ1905 እስከ 1907 ባለው የሩሲያ አብዮት ወቅት ሚንቬቪኮች የወዳደሩን መሪነት ፣ የአርሶአደሩን አጋርነት እንዲሁም የቡርጂዊው ዲሞክራሲያዊ አብዮት ወደ ሶሻሊስት አብዮት ለመሸጋገር መቻሉን ተቃውመዋል ። በተጨማሪም ለዘብተኛውን ቡርጂዊያ የአብዮቱ መሪ ለማድረግና ወዘአደሩ ከቡርጂዊዜው ጋር ስምምነት እንዲፈጠር አብዮቱ በቅሳና መንግሥት ከተመታ በኋላ ላም አብዛኛዎቹ ሚንቬቪኮች በገቡአ የሚሠራውን አብዮታዊ ፓርቲ ለመበታተንና በጠጋኝ የቡርጂ ፓርቲ ለመተካት ጥረዋል ። በአንደኛውም የዓለም ጦርነት ጊዜ ሚንቬቪኮች የግንባራዊ ትምክህተኝነት አጵም ፖሊሲ በመያዝ የኢምፐሪያሊስቶችን ጦርነት ደግፈዋል ። በመጨረሻም ከቦልጼቪኮች ጋር በአብዮት ጉዳይ ጨርሶ ለመጓዝ የጎይችሉ በመሆናቸው በጥር 1912 በፕራግ በተደረገው የፓርቲው ስድስተኛ የመላሩሲያ ስብሰባ ላይ ከፓርቲው ተወግደዋል ።

የየካቲት 1917 የቡርጂዊው ዲሞክራሲያዊ አብዮት ድል ካደረገ በኋላ ሚንቬቪኮች የቡርጂዊው ጊዜያዊ መንግሥት አባል በመሆን የመንግሥቱን ኢምፐሪያሊስታዊ ፖሊሲ በመደገፍ ለሶሻሊስት አብዮት የሚደረገውን ዝግጅትና ትግል ተግባራዊ ። ከጥቅምቱ ሶሻሊስት አብዮት በኋላም ሚንቬቪኮች በግልጽ ፀረ አብዮት ፓርቲ በመሆን የሶቭዬትን ሥልጣን ለመገልበጥ በታለመው ሴራና አመፅ ተካፍለዋል ። በዚሁ ሁሉ ግን ሚንቬቪኮች ለሶሻሊዝም የሚደረገውን የትግል ሂደት ሊገቱ አልቻሉም ።

(በልጅቤክን ይመለከታል ።)

ሚንቬቪኮች
(Mensheviks)

የሩሲያ ግንባራዊ ዲሞክራሲያዊ ሌቦር ፓርቲ በ1903 ሁለተኛ ጉባኤውን ባደረገበት ጊዜ ከሁለት ተከፈለ ። በፓርቲው ማዕከላዊ አካላት ምርጫ አብዛኛውን ድምፅ ያገኘውና በሌኒን የተመራው አብዮታዊ ከንፍ

ሚይ ዴይ
(May Day)

የዓለም ሠራተኞች “የሁሉም ሀገር ሠራተኞች ተባብሩ!” በሚለው ያወዘአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት መርህ መሠረት መብታቸውንና ጥቅማቸውን ለማስከበር በዓለም

አቀፍ ኢምፔሪያሊዝምና በአድገርት ኃይሎች ላይ ትግላቸውን፣ መደባዊ አንድነታቸውንና የጋራ ዓላማቸውን የሚገልጹበት ቀን ነው።

ወዝአደሮች ካፒታሊስቶች ደፈጽሙ ባቸው የነበረውን አሰከፊ ብዝሃነት በተለያዩ መንገዶች ሲታገሉ ቆይተዋል። በ1856 የአውስትራሊያ ወዝአደሮች የሥራ ሰዓት በቀን ከ8 ሰዓት እንዳይበልጥ የሚልና ሌሎችም የማሻሻያ ጥያቄዎችን አቀረቡ። ሌሎችም ይህንኑ ፈለግ በመከተል ልዩ ልዩ ውሳኔዎችን በማስተላለፍ የጋራ አቋማቸውን አጠናክረዋል። በመሆኑም ከ1880ዎቹ ዓመታት በኋላ የአሜሪካና የአውሮፓ ወዝአደሮች አድማና አመፅ በተናጠል በፋብሪካዎች አካባቢ መወሰኑ ቀርቶ በተቀንሰበረ ጥሪ እየዳበረና መደባዊና ድርጅታዊ ይዘቱም እየገባ ሊመጣ ችሏል።

በዚህ ሂደት የወዝአደሩ ትግሎች የተፋፋሙት በተለያዩ ቦታዎች ቢሆንም በተለይ በጫይ መጀመሪያ በ1886 የኢንዱስትሪ ከምችት በነበረበት የአሜሪካ መካከለኛ ምዕራብ ከተማ በፒካጎ የተደረገው የሥራ ማቆም አድማ ከፍተኛው ነበር። በመሆኑም በሠራተኛው መደብ አመፅ የተደናገጡት ቡርዥዚዎች ባላቸው መንግሥታዊና ወታደራዊ ኃይል በመጠቀም በወዝአደሩ ላይ ገደብ የለሽ ጭፍጨፋ አካሄዱ። ከፒካጎ የሠራተኛው ማኅበር ንቅናቄ መሪዎችም አራት ግንባር ቀደም ታጋዮችን ሰቀሉ፤ ሌሎችም ሰሥቃይና ለአሥራት ዳረጎቻቸው።

ይሁን እንጂ የካፒታሊስቶቹ የአፈና ጥሪት የሠራተኛውን መደብ ሊገታው አልቻለም። እንዲያውም ትግሉ እየተጠናከረ ሄዶ በ1888 የአሜሪካ ሠራተኞች ፌዴሬሽን በሴንት ሉዊስ ከተማ ተሰብስቦ ለሰምንት የሥራ ሰዓት በተጀመረው ትግል ሊገፋበት ከመወሰኑም በላይ በ1890 የሥራ ቀን እንዲያጥር የሚጠይቅ የሠራተኛው ሀገር አቀፍ አድማ ተመታ።

ሐምሌ 14 ቀን 1889 በፓሪስ ውስጥ የሠራተኛውና የሶሻሊስት እንቅስቃሴ በአንደኛው ኢንተርናሽናል መፍረስ የደረሰበትን የመሪ ድርጅት አጦት ለማስወገድ የተደረገው የሁለተኛው ኢንተርናሽናል የሠራተኞች ድርጅት መመሥረቻ ጉባኤ ቀደም ሲል የተደረገውን የሠራተኛውን ትግሎች በማውሳትና በተለይም የሴንት ሉዊስን ውሳኔ በመደገፍ ጫይ እንድት ቀን 1890 ሊደረግ የታሰበው የሠራተኛው አቋም መግለጫ በዓለም አቀፋዊ ስልፍ እንዲደገፍና የየሀገሩ ሠራተኞች እንደየተጨባጭ ሁኔታቸው የትግል አንድነታቸውን እንዲያገፃገርቁ ውሳኔ አስተላለፈ። ከዚያ ወዲህ ጫይ ዴይ በአውሮፓና በአሜሪካ የወዝአደር ቀን ሆኖ መከበር ቀጠለ።

ከዚያ በተከታታይ በተከበሩ የጫይ ዴይ በዓላት የሠራተኛው ጥያቄ እየሰፋና ይበልጥም መደባዊ ይዘቱ እየገባ መጣ። ምንም እንኳን በሁለተኛው ኢንተርናሽናል ሂደት ውስጥ የታዩት ውጣ ውረዶች በዚህም በዓል አከባቢር ባሕርይ ላይ ተፅዕኖ የነበራቸው ቢሆንም ጫይ ዴይ ከሠራተኛውም መደብ የትግል ዕድገት ጋር እየተጠናከረ ዛሬ የዓለም ሠርተ አደር ሕዝቦች የዓለም አቀፍ ትግላቸውን ዓላማ የሚያሳውቁበት፣ ከንዳቸውን የሚያስተባብሩበት ዋነኛ መድረክ ለመሆን በቅቷል።

ጫይ ዴይ በካፒታሊስት ሀገሮች ጉልተ እንዳይከበር፣ ወይም ተደበሰብሶ እንዲቀርብ ካፒታሊስቶች በልዩ ልዩ ረቂቅ ዘዴዎች ይጠቀማሉ። ሶሻሊስትና ተራማጅ ኃይላት ሥልጣን በያዙባቸው ሀገሮች ግን ቀኑ በብሔራዊ ደረጃ በከፍተኛ ድምቀት ይከበራል። ለምሳሌ በኢትዮጵያ እንደ ኢት. አ. ጥር 2 ቀን 1967 ጫይ ዴይ ከሀገሪቱ ብሔራዊ በዓላት አንዱ እንዲሆን ከተወሰነ ወዲህ በታላቅ ድምቀትና ስሜት በየዓመቱ ይከበራል።

ምሁራን (Intelligentsia)

ደክተሮችን፣ መሐንዲሶችን፣ የሕግ ሰዎችን፣ ኢኮኖሚስቶችን፣ ከያንያንን፣ ደራሲያንን፣ መምህራንንና የመሳሰሉትን በአእምሮ ሥራ ላይ የተሰማሩትን የሚይዝ የኅብረተሰብ ክፍል ነው። በካፒታሊስቱ ኅብረተሰብ ውስጥ ምሁራን ራሱን በቻለ የተለየ መደብ የሚጠቃለሉ ሳይሆኑ ከተለያዩ መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች የተውጣጡ፣ በሠለጠኑበት ሙያ ዕውቀታቸውን በመሸጥ የሚኖሩ ናቸው።

የቡርዥው ምሁራን ከፍተኛው ክፍል በኑር አቋሙም ሆነ በአስተሳሰቡ ብዙውን ጊዜ ከገዥ መደቦች ጋር የሚጣመር ነው። በካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የመደብ ትግል እየተስፋፋና እየከረረ ሲሄድ አብዮታዊ ምሁራን ማርክሲዝም ለኒኒዝምን በመቀበል ከሠራተኛው መደብ ጉን ተሰልፈው ንቁ የትግል ተሳትፎ ሲያደርጉ፣ አድጋሪዎቹ ግን ለካፒታሊስት ሥርዓት ጥብቅና በመቆም አብዮታዊውን እንቅስቃሴ ይወጋሉ። አብዮታዊ ምሁራን በአብዮታዊ ትግል ውስጥ የሚኖራቸው ከፍተኛ ሚና በሶቭዬት ኅብረትና በሌሎች ሶሻሊስት ሀገሮች እንዲሁም እስካሁን በፀረ ኢምፔሪያሊዝም የብሔራዊ አርነት ንቅናቄ ውስጥ ባደረጉት ንቁ ተሳትፎና በሰጡት አብዮታዊ ዲሞክራሲያዊ አመራር በግልጽ ታይቷል።

በካፒታሊስት ሀገሮች ዛሬ ምሁራኑ በቁጥር እያደጉ ቢሄዱም በኅብረተሰቡ ውስጥ ቀድሞ የነበራቸው ቦታና የኑሮ ደረጃ ግን በማሽቆልቆል ላይ ይገኛል። ምሁራን በምርት ቦታና በመንፈሳዊ ተቋሞች ሁሉ አገልግሎታቸውን የሚሰጡ ቢሆንም በአሁኑ ጊዜ በካፒታሊስት ሀገሮች እንደሚታየው የቀድሞውን ጥቅምና ሥራቸውን አጥተው በኑሮ ሁኔታቸው ወደሠራተኛው መደብ እየተቃረቡ በመሄድ ላይ የሚገኙት ቁጥራቸው በየጊዜው ሲጨምር እንጂ ሲቀንስ አይታይም።

ምርታዊ ሥራ :

(Productive Labour)

በአንድ ኢኮኖሚ ውስጥ ቁሳዊ ሀብት ለማምረት የዋለ ሥራ ምርታዊ ሥራ ይባላል። ይህም የምርት መገልገያዎችንና የፍጆታ ዕቃዎችን ለማምረት የዋለን ሥራ ያጠቃልላል። ምርታዊ ሥራ በአንድሰት፣ በእርሻ፣ በኮንሲትራክሽንና በመሳሰሉት ቁሳዊ ሀብት በሚመረትባቸው የሥራ መስኮች ላይ በመዋል አዲስ ቁሳዊ ሀብት እንዲፈጠር ያደርጋል። የምርት ዕድገት መስፋፋት ከምርታዊ ሥራ ማደግ ጋር የተያያዘ ነው። በአንድ ሀገር በምርታዊ ሥራ የሚሳተፈው የኅብረተሰቡ ክፍል ቁጥር መብዛት ለብሔራዊ ሀብት ማደግ ወሳኝ ከሆኑት ምክንያቶች አንዱ ነው።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የካፒታሊስቲትርፍ ምንጭ ምርታዊ ሥራ ነው። አምራቹ ወዘ

አደር በምርታዊ ሥራ በሚያደርገው ተሳትፎ ለካፒታሊስቲ አዲስ ሀብት በመፍጠር ትርፍ ያስገኛል። ካፒታሊስቲ ከሚያገኘው ትርፍ ውስጥ የተወሰነውን የበለጠ ትርፍ ለማግኛ በሚረዳ መንገድ በተጨማሪ በምርታዊ ሥራ ላይ የሚሰማሩ ሠራተኞችን በመቅጠርና በተጨማሪ የምርት መገልገያዎች በመታገዝ የካፒታል ክምችትን ያዳብራል። በምርታዊ ሥራ ላይ የተሰማሩት ወዘአደሮች ቁጥር መብዛትና የሥራ ምርታማነት ማደግ በቀጥታ የካፒታሊስቲን ቁሳዊ ሀብት ማደግ ያስከትላል። ካፒታሊስቶች በምርታዊ ሥራ ላይ የተሰማሩትን ሠራተኞች የሥራ ዕምቀት እንዲጨምር በማድረግ የሚመረተውን ቁሳዊ ሀብት ያሳድጋሉ። በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ በምርታዊ ሥራ መስክ የሚመረተው ቁሳዊ ሀብት ለካፒታሊስቲ መደብና ለአጋሮቹ ጥቅምና ድሎት የሚውል ነው። በአንገሩ ቁሳዊ ሀብቱን የፈጠረው ወዘአደር የተገባቸው ኑሮ ይኖራል።

በሶሻሊስት ሥርዓት ውስጥ በምርታዊ ሥራ የተሰማራው ሠርቶ አደር የሚሠራባቸው የምርት መገልገያዎች በኅብረተሰቡ የጋራ ባለቤትነት ይዘታ ሥር ያሉ በመሆናቸው የሚመረቱት ቁሳዊ ሀብቶች የጠቅላላው ሠርቶ አደር አዝብ ሀብት ናቸው። ስለዚህም በምርታዊ ሥራ የሚመረተው ቁሳዊ ሀብት የኅብረተሰቡን አባሎች ቁሳዊና ባህላዊ ፍላጎት ለማሟላትና የኅብረተሰቡን ዕድገት ለማፋጠን ይውላል።

(አምርታዊ ሥራን ይመለከታል።)

ምርት ኃይሎች (የ—)

(Productive Forces)

የምርት መገልገያዎችና እነዚህን የሚያንቀሳቅሱ የሰው ኃይል በጥቅል የምርት ኃይሎች ይባላሉ። የምርት መገልገያዎች ማለትም የሥራ ተገብሮችና የሥራ መገልገያዎች በራሳቸው የምርት ውጤት ሊያስገኙ አይችሉም። ቴክኖሎጂው ምንም ያህል የተራቀቀ ቢሆን ያለ ሰው ዋጋ የለውም። በመጀመሪያም ያለ ሰው ተሳትፎ የሥራ ተገብሮች ወደማምረቻ መሣሪያነት ሊሰጠው አይችሉም። ስለሆነም በምርት ኃይሎች ውስጥ ሰው ወሳኝ ኃይል ነው። የምርት ኃይሎች

በጎል ከምርት መገልገያዎች ጋር የሰው የምርምር ውጤት የሆኑትን ሳይንስን፣ ቴክኖሎጂንና ጥበብን ያጠቃልላል ።

የምርት ኃይሎች ሰው ተፈጥሮን የራሱ መጠቀሚያ ለማድረግ የሚያካሂደውን ትግል ይገልጻል ። ሰው የተፈጥሮን ባሕርይ ይበልጥ እየተገነዘበና ለጠቀሚታው እያዋለ የሚሄደው በምርት ኃይሎች ዕድገት አግካይነት ነው ። በምርት ኃይሎች ውስጥ ዋናውና ወሳኝ ሰው ነው ። የምርት ኃይሎች በለልተኛ ምርት ውስጥ ካሉት መዋቅሮች ዋነኞቹና ከፍተኞቹ የጎብረተሰብ ዕድገት መሠረቶች ናቸው ። የማምረቻ መሣሪያዎች መሻሻል የሰዎች ጥረት ውጤት እንደመሆኑ ሁሉ ከማምረቻ መሣሪያዎች መሻሻል ጋር የአምራቹም ሕዝብ ሙያና ምርታማነት ያድጋል ።

የምርት ኃይሎች ዕድገት መሠረት ሰው ፍላጎቱን ለማሟላትና ኑሮውን ከጊዜ ወደ ጊዜ በማሻሻል ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ ለመድረስ የሚያደርገው ጥረት ነው ። ከዚህ ሆኖ የተነሣ የምርት ኃይሎች በየጊዜው የመሻሻልና የመቀየር ባሕርይ አላቸው ። ተፃራሪ መደቦች ባሉበት ጎብረተሰብ ውስጥ በምርት ሂደት እየተሻሻሉና እየዳበሩ በሚሄዱት የምርት ኃይሎችና የጉታችነት ሚና በሚጫወተው የምርት ግንኙነት መካከል የሚኖረው ቅራኔ የመጨረሻ መፍትሔ የሚያገኘው በሶሻሊስት አብዮት ነው ። በዚህ ሆኖ አብዮት የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች የሚጣጣሙበት አዲስ ለልተኛ ምርት ይወለዳል ። ለምሳሌ በቅድመ አብዮት ኢትዮጵያ የነበረው የፊውዳል የምርት ግንኙነት ለምርት ኃይሎች ዕድገት ከፍተኛ ዕንቅፋት ሆኖ ቆይቶ ነበር ። አብዮታችን ይህንን አድጋሪ የምርት ግንኙነት በማለወጥ ገድ ለምርት ኃይሎች ዕድገት አመች ሁኔታን ፈጥሯል ።

(የምርት ግንኙነቶችን፣ በልተኛ ምርትን ይመለከታል ።)

ምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች ዲያሌክቲክስ (የ-)

(Dialectics of Productive Forces and Relations of Production)

በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች መካከል ያለውን መስተጋብርና የእርስ

በርስ የመወላለን ሁኔታ የሚገልጽ የግንባራ ባሕርይ ሊከናወን የሚችል ሥርዓቶች መሠረታዊ ሕግ ነው ። የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች የለልተኛ ምርት የማይነጣጠሉ ክፍሎች እንደመሆናቸው የምርት ግንኙነቶች የሚወሰኑት በምርት ኃይሎች የዕድገት ደረጃ ሲሆን የምርት ግንኙነቶች በበኩላቸው የምርት ኃይሎችን ዕድገት ይመራሉ ።

የምርት ግንኙነቶች በአንድ ወቅት የምርት ኃይሎችን የሚያላድጉ ናቸው ። ለምሳሌ በመደብ በተከፋፈለ ጎብረተሰብ በተለይም በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ የአምራቹ መደብ በመዘገበዝና የፍጆታ ችሎታው መቀነስ ተፈጥሮ ምርት ለማከማቸትና የምርት ኃይሎችን ለማሳደግ ይጠቅማል ። ሆኖም ይህ የምርት ግንኙነቶች ሁኔታ የምርት ኃይሎች እያደጉ በሄዱ ቁጥር ተቃራኒ ተገብሮት በመፍጠር በተወሰነ ደረጃ ላይ ለዕድገታቸው መሰናክል ይሆናል ። ለምሳሌ ካፒታሊዝም ብዙ ሸቀጦች ያመርታል፤ ነገር ግን ብዙኑን የሚበዘብዝ ከመሆኑ የተነሣ ሸቀጦችን ለመግዛት ባለመቻሉ ጎብረተሰቡ በኢኮኖሚያዊ ከዚያም በማግባራዊ ቀውስ ውስጥ ይወድቃል ። ማለትም የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች አለመጣጣምና መጋጨት ጎብረተሰቡን ወደ አብዮታዊ ሁኔታ ይወስደዋል ።

የአብዮት ዐቢይ ተግባር የምርት ግንኙነቶችን በመለወጥ ከምርት ኃይሎች ጋር ተመጣጣኝ አድርጎ ቀውሱን መፍታት ነው ። መፍትሔውም የብዝበዛ መሠረት የሆነውን የግል ይዘታ ወደ ወል ጎብረትነት በመለወጥ ሰሻሊስታዊ የሆነ የምርት ግንኙነት መመሥረት ነው ። አብዮቱ በምርት ግንባራዊነትና በከፍፍል ግላዊነት መካከል ያለውን የካፒታሊዝም ቅራኔ ይፈታል ። ይህም የሚሆነው የምርት ኃይሎች በደረሱበት ግንባራዊ ደረጃ አንፃር የምርት ግንኙነቶችን ማግባራዊ ማለትም ሰሻሊስታዊ በማድረግ ነው ። የምርት ግንኙነቶች ከብዝበዛ መላቀቅ የጎብረተሰቡን ፍላጎት በአጠቃላይ ለሚሟላት የሚያስችል ሁኔታ ስለሚፈጥር ለምርት ኃይሎች ግደግ ከፍተኛ ግፊት ይሰጣል ።

የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች ግጭት የዕድገት ሕግ በመሆኑ በሶሻሊስት ጎብረተሰብ ውስጥም ይከሰታል ። ሆኖም ግጭቱ አብዮታዊ ሁኔታ የሚፈጥርና አብዮታዊ

መፍትሔ የሚጠይቅ አይደለም ። በዝባዥ መደቦች የጠፋበትና የጋራ ብልጽግና የሰፊ ነበት በመሆኑ የምርት ግንኙነቶች እንዳሉ እንዲቀሩ ወይም እንዳያደጉ የሚፈልጉ ኃይሎች ባለመኖራቸው ትራኒው በዕቅድ ፣ በውይይትና በገብቱ ውሳኔ የሚፈታ ነው ።

ይህ በግርክስ የተቀነባበረው የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች ዲያሌክቲክስ የታሪክ ሂደትን ቁሳዊ መሠረትና ግፊት የሚያረጋግጥ ነው ። ሐሳባውያን በተለያዩ አነጋገር ቢሆንም ታሪክን የተመለከቱት የሐሳብና የዕውቀት ዕድገት ውጤት አድርገው ነው ። ሆኖም ይህ የሐሳብ ዕድገት ከየት እንደመጣ ግስረዳት ስለተሳናቸው የታሪክ ንድፈ ሐሳባቸው ምሥጢራዊ ሆኖ ቀርቷል ። ግርክስ የሐሳብ ዕድገት የሚመጣው ከምርት ኃይሎችና ከምርት ግንኙነቶች አለመጣጣምና ሐሳቦችም ኃይል የሚኖራቸው አዲሱን የምርት ግንኙነቶች ሲያገግሩ መሆኑን ግስረዳቱ በአጠቃላይ የማገበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓቶችን የታሪክ ሂደት ላይንሳዊ ዕውቀት ለሰው ልጅ አስገኝቷል ።

(የምርት ኃይሎች ፣ የምርት ግንኙነቶችን ፣ ታሪካዊ ቁስለካልነትን ይመለከታል ።)

ምርት መገልገያዎች (የ—)
(Means of Production)

ቁሳዊ ሀብት ለማምረት ሰው የሚጠቀምባቸው የሥራ መገልገያዎች ወይም የግምረኛ መሣሪያዎችና የሥራ ተገብሮች ባንድነት የምርት መገልገያዎች ይባላሉ ።

ለምሳሌ ባገራችን ገበሬው ሰብል ለማምረት የሚጠቀምበት በሬ ፣ ጥፈር ፣ ቀንበር ፣ ወገል ፣ ግረሻ ፣ ገጂራ ፣ ግጭድ ወዘተ... የሥራ መገልገያዎች ሲሆኑ መሬትና (እንደ ሁኔታው) ዘር ደግሞ የሥራ ተገብሮች ናቸው ። እነዚህ በጥቅል የምርት መገልገያዎች ይባላሉ ።

የምርት መገልገያዎች ለምርት ሥራ ሂደት አስፈላጊ በመሆናቸው ለአንድ ጎብረተሰብ ህልውና ቁሳዊ መሠረቶች ናቸው ። ስለሆነም የአንድ ጎብረተሰብ የቁሳዊ ሕይወት መሠረት በመሆናቸው የጎብረተሰቡ አባላት በምርት መገልገያዎች ላይ ያላቸው የይዘታ

ሁኔታና የምርት ውጤት ድርሻቸውንና (ገቢ) በጎብረተሰቡ ውስጥ የሚኖራቸውን ግንባራ ራዊ ስፍራ ይወስናሉ ።

ለምሳሌ በጥንታዊ ጋርያሽ ጎብረተሰብ ውስጥ የምርት መገልገያዎች በጋራ ይዘታ ሥር ስለነበሩ የምርት ውጤቶች በአባላት መሀከል በእኩልነት መከፋፈል ችለዋል ። ይሁንና የተቀሩት የምርት መገልገያዎች በግል ጎብረትነት በተያዙባቸው ሥርዓተ ግንባሮች ምዝብር መደቦች (ባሮች ፣ ገባሮች ፣ ወዘአደሮች) ከአመራሪነት ምርት ድርሻቸው ዝቅተኛ ሲሆን የበዝባዥ መደቦች (ባሪያ አሳዳሪዎች ፣ ፊውዳሎች ፣ ቡርገዚዎች) ድርሻ ግን ከፍተኛ ነው ። በጎብረተሰብ ውስጥ ተበዝባዥ መደቦች ዝቅተኛ ስፍራ በመያዝ ሲኖቹና ሲጨቁት የበላይነቱን ግን በዝባዥ መደቦች በመያዝ ይንደላቀቃሉ ።

በሶሻሊስት ጎብረተሰብ ውስጥ የምርት መገልገያዎች በጋራ ይዘታ ሥር ስለሚሆኑ ብዝበዛ አይኖርም ፤ በጎብረተሰቡ አባላት መካከል ያለው ግንኙነትም በእኩልነትና በወንድማማችነት ላይ የተመሠረተ ነው ።

(የሥራ ተገብሮችን ፣ የሥራ መገልገያዎችን ይመለከታል ።)

ምርት ሥርዓት አልባነት (የ—)
(Anarchy of Production)

የምርት ሥርዓት አልባነት ዕቅድ በሌለበት የኢኮኖሚ ሥርዓት ውስጥ በግል አምራቶች የሚመረቱ ሸቀጦች ለነዚህ ሸቀጦች ካለው ግንባራዊ ፍላጎት ጋር የማይጣጣምበት ፣ በዚህም ምክንያት የግንባራዊ ምርት እርባታ በየጊዜው የሚሰናከል በትና የኢኮኖሚ ቀውስ የሚፈጠርበት ሁኔታ ነው ። የምርት ሥርዓት አልባነት የግል ሀብት የሰፈነበት ፣ የሸቀጥ አመራሪነት ግዴታ ተኛ ጠባይ ሲሆን ሁለንታዊ ገጽታውን ይዞ በተሟላ መልኩ የሚከሰተው ግን በካፒታሊስት ሥርዓተ ግንባር ነው ።

የምርት ሥርዓት አልባነት እነግሥ ከአነስተኛ የሸቀጥ ምርት ዕድገት ጋር የተያያዘ ነው ። እነስተኛ ሸቀጥ በማምረት ላይ የተሰጠ ግራው ገለሰብ በገበያ ውስጥ ስለሌለው ፍላጎትም ሆነ በገበያ ላይ ሊሸጥ ስለመቻሉና

አለመቻሉ ፣ ሌሎች ተመሳሳይ ሸቀጥ አምራቾች ስለሚያመርቱት ሸቀጥ መጠን ምንም አያውቅም ። በዚህ ዓይነት ሥርዓት በሌለው የአመራረት ዘዴ በተለያዩ የምርት ዘርፎች መካከል ግንባራዊ የሥራ ኃይል የሚሰራጭበት መጠንና በፍላጎትና በአቅርቦት መካከል ያለው ግንኙነት ይዛባል ። ግለሰብም በገበያ ውስጥ ያንዳንድ ሸቀጦች አቅርቦት ከፍላጎት በላይ ሲሆን የሌሎች ሸቀጦች አቅርቦት ደግሞ ከፍላጎት በታች ይሆናል ።

በአነስተኛ የሸቀጥ ምርት ደረጃ የሸቀጥ ምርትና ግንባራዊ የሥራ ክፍፍሉ ያልዳበረ ነው ። በዚህም ምክንያት የተዋሃደ ብሔራዊ ገበያ ሊፈጠር ስለማይችል በዚህ ደረጃ የሚከሰተው የምርት ሥርዓት አልባነት ወደ አጠቃላይ የኢኮኖሚ ቀውስና ወደ ግንባራዊ ምርት ተናኅት አያመራም ።

የምርት ሥርዓት አልባነት ከፍተኛ የሆነ ተፅዕኖ የሚከሰተው በካፒታሊስት ሥርዓት ግንባር ነው ። የምርት ሥርዓት አልባነት የካፒታሊዝም መሠረታዊ ቀውስ የሆነው “የበላጥ ምርት” ቀውስ የሚገለጽበት ዓይነተኛ መልክ ነው ። የካፒታሊዝም መሠረታዊ ቅሪኔ በአመራረቱ ግንባራዊነትና በምርቱ ውጤት ከፍፍል ገላጭነት መካከል ባለው ቅሪኔ ይገለጻል ።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ እያንዳንዱ የካፒታሊስት ተቋም በምርት ሂደት ሥራ ላይ በሚያውለው የግሽን ቴክኖሎጂ ከፍተኛነትና በምርት አደረጃጀቱም ቀልጣፋነት የተነሣ በሚኖረው ከፍተኛ የሥራ ምርታማነት ተመርተው ወደ ገበያ የሚገቡ ሸቀጦች መጠን እጅግ ከፍተኛ ነው ። ይሁንና በካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ ውስጥ በአጠቃላይ የምርት ሥርዓት አልባነት የሰፊነት በመሆኑ ግንባራዊ ምርትን በዕቅድ ለመምራት አይቻልም ። በመሆኑም በገበያ ውስጥ የግንባራዊ ምርት ሙሉ በሙሉ አለመጣራት ለተስፋፋ እርባታ ጤናማ እንቅስቃሴ አይፈጥርም ።

እያንዳንዱ ካፒታሊስት የገበያውን ዓቅም ለግወት በማይችልበት ሁኔታ የግል ትርፍን ለማከበት ካለው ፍላጎት ብቻ በመነሣት ምርቱን የሚያሳድግ በመሆኑ በተ

ለያዩ ዘርፎች መካከል መኖር የሚገባው ሚዛናዊ ግንኙነት በየጊዜው ይኖራል ። በዚህ ሁኔታ ግንባራዊ ምርትን ለማጣራት የሚያጋጥሙት ችግሮች ከካፒታሊዝም ዕድገት ጋር አያወሰዱ ይሄላሉ ። በካፒታሊዝም የምርት ሥርዓት አልባነት ከውድድሩ ጋር የተሳሰረ ነው ። የካፒታሊስት ውድድር የሚያስከትለው ሥርዓት አልባነት ምርት ተጨባጭ በሆነ ፍላጎት ላይ ሳይመረኮዝ እንዲመረት ያስገድደዋል ።

በዘመነ ኢምፔሪያሊዝም በሞናፖል ተቋሞች ውስጥ ባለው የምርት አደረጃጀትና በኢኮኖሚው ውስጥ በአጠቃላይ ሰፍኖ በሚገኘው የምርት ሥርዓት አልባነት መካከል ያለው ቅሪኔ በይበልጥ ይከራል ።

የምርት ሥርዓት አልባነት የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ዓይነተኛ ባሕርይ እንደመሆኑ ተፅዕኖው የአንድን ሀገር ክልል በግለፍ በዓለምአቀፍ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ፣ ከዚህም በሚመነጨው ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ግንኙነትና ይህ ግንኙነት በሚያጠቃልላቸው ሀገሮች ውስጥ ሁሉ ይንፀባረቃል ። የዓለምአቀፍ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ያልተመጣጠነ ዕድገት የሚመነጨውም በዚህ በዓለምአቀፍ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ተንሰራፍቶ በሚገኘው የምርት ሥርዓት አልባነት ነው ።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ሰፍኖ የሚገኘውን የምርት ሥርዓት አልባነት በመንግሥታዊ ሞናፖል ቁጥጥር ሥር በማድረግ ለማስወገድ ወይም ተፅዕኖውን ለመቀነስ ይቻላል ። በግለሰብ የቡርጂ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ቢሰብከም ፣ የቡርጂ መንግሥታትም ይህንን ምክር ተቀብለው የምርት ሥርዓት አልባነትን የመቆጣጠሪያ ስልት እናወጣለን ቢሉም በኢኮኖሚው ውስጥ ሰፍኖ የሚገኘውን የምርት ሥርዓት አልባነት ሊያስወግዱ ቀርቶ ተፅዕኖውንም ሊቀንሱ አልቻሉም ።

ምርት ግንኙነት (የ—)

(Relations of Production)

ስዎች በግንባራዊ የምርት ሥራና ምርት ከመመረት አስከፊ ፍጆታ በሚያደር

ገፁ እንቅስቃሴ ውስጥ እርስ በርሳቸው የሚያደርጓቸው ጠቅላላ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች የምርት ግንኙነቶች ይባላሉ ። ስዎች በምርት ሂደት ውስጥ ከተፈጥሮ ጋር ብቻ ሳይሆን እርስ በርሳቸውም ግንኙነት ሰጠዋል ። ይህ ይህ ይህ ። በግንባራዊ ግንኙነትም አግካይነት የምርት ተግባር ይከናወናል ። የምርት ግንኙነት ባሕርይ በምርት መገልገያዎች ባለቤትነት ይወሰናል ። የምርት መገልገያዎቹ በግል ባለቤትነት የተያዙ ከሆኑና የሚያመርቱት ባለቤቶቹ ካልሆኑ በአዎራጆችና በባለቤቶቹ መካከል ያለው ግንኙነት በብዝሃነት ላይ የተመሠረተ ግንኙነት ይሆናል ። ከዚህ በተቃራኒ ደግሞ ስዎች ከምርት መገልገያዎቹ ጋር ያላቸው ግንኙነት በጋራ ግንባራዊ ባለቤትነት ላይ የተመሠረተ ከሆነ በስዎቹ መሀከል ያለው ግንኙነት በመተባበርና በመደጋገፍ ላይ የተመሠረተ የእኩልነትና የወንድማማችነት ግንኙነት ይሆናል ።

የምርት ግንኙነት በተጨማሪም በቂ ላይ መሠረት ላይ የተገነባና በኅብረተሰብ ዕድገት ውስጥ ከሌሎችም ጠቅላላ ግንባራዊ ግንኙነቶች ሁሉ ወሳኝነት ያለው ነው ። ሌሎች ግንባራዊ ግንኙነቶች የምንላቸው ስምሳሌ የቤተሰብ ግንኙነት ፣ የሃይማኖት ግንኙነት ፣ የሥጋ ወይም የደም ግንኙነት ፣ የብሔረሰብ ግንኙነት ወዘተ... ናቸው ። ሆኖም ለነዚህ ግንኙነቶች ግንባራዊ ግንኙነቶች ሁሉ ዋናው መሠረት የምርት ግንኙነት ነው ። ከጠቅላላ የግንባራዊ ግንኙነት ውስጥ የምርት ግንኙነትን ለይቶ ግወቅና ማጥናት የታሪክ ሂደትን በትክክል ለመረዳትና የኅብረተሰብ ዕድገትን ለማቀድና ግንባራዊ ሕይወትን ለማበልጸግ ያስችላል ።

(ስልተ ምርትን ፣ የምርት ኃይሎችን ይመልከቱ ።)

ምትሀት (Illusion)

ምትሀት ፣ ሳይሆን የሆነ መስሎ ፣ ገዘፍ ነሥቶ ፣ መልክ ገዘቶ የሚታይ ነገር ፣ ሐሰት ወይም የሚያታልል ነገር ማለት ነው ።

ምትሀት የተጣመመ ፣ የተሳሳተ የእውነት ልባዌ ወይም ግንዛቤ ማለት ሲሆን በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ቁስለካላውያንና ሐሳብ

ውያን ልዩነታቸውን ፣ አንዱ ከሌላው ትክክል መሆኑን ለመግለጽ የተጠቀሙበት ጽንሰ ሐሳብ ነው ።

በሐሳባውያን አመለካከት ቁስለካላነት ምትሀት ነው ። ለምሳሌ ለምሳሌ ለነሱ የቁስለካላ ቀዳሚነት በተለይም ቁስለካላ የሐሳብ ፈጣሪ ሆኖ መታየቱ የተሳሳተ የእውነት ግንዛቤ ነው ። ለዚህም የሚያቀርቡት መረጃ ቁስለካላ ውያን ሙሉ በሙሉ እምነት የሚጥሉባቸው ሕዋስታዊ መረጃዎች ብዙውን ጊዜ ምትሀታዊ መሆናቸውን በመግለጽ ነው ። ስምሳሌ ፀሐይን ትግሽ ነገር አድርጎ የሚያሳየን የዓይን ሕዋስ ምትሀታዊ ነው ። ከተሳሳተው ግንዛቤ ወደትክክለኛው የምንተላለፈው በምክትያዊ አስተሳሰብ ሕዋሱን በማረም መሆኑ ለሐሳብ ውያን ይህ የሚያስረዳው ምክትያዊ ሐሳብ ብቻ የእውነት ምንጭ መሆኑን ነው ።

በአንጻሩም በቁስለካላውያን አመለካከት ሐሳባዊነት ፍጹም የሆነ ምትሀት ነው ። ሐሳብ ራሱን ችሎና ባለሙሉ ሥልጣን ሆኖ ዓለምን ፈጥሯል የሚለው ሐሳባዊ አነጋገር የዓለም የተገለቢጠሽ ግንዛቤ በመሆኑ ምትሀት ነው ። በእርግጥ ሕዋሳት የተሳሳቱ ሊሆኑ ይችላሉ ። ሆኖም የሚሰጧቸው መረጃዎች እርስ በእርስ ሊተራረሙና በተግባር ሊረጋገጡ የሚችሉ ናቸው ። የሐሳባውያን ጽንሰ ሐሳቦች ግን (ነፍስ ፣ እግዚአብሔር ፣ የሐሳብ የባላይነት ወዘተ...) ምናባዊና ዲቦተፈጥሮአዊ ከመሆናቸው የተነሣ ጨርሶ ሊረጋገጡ የማይችሉ ናቸው ።

ይህን የቁስለካላውያንን አጭም በማስፋት ፣ በተለይም የምትሀትን ግንባራዊ ምንጭ በማሳየት ለጽንሰ ሐሳቡ ከፍተኛ ፍቅር የሰጠው ግርክስ ነው ። በግርክስም አመለካከት የሐሳባውያን ምትሀት የሚመነጨው ከአስተሳሰብ ስህተት ብቻ አይደለም ። ስለህተቱ ግንባራዊ ወይም መደባዊ ምክንያትና ፍቅር አለው ። ግርክስ እንዳስረዳው ንቃተ ኅሊና ምትሀታዊ ሐሳቦችን የሚያመነጨው ምድራዊ መሠረቱ በቅራኔ በመወጠሩ ነው ። ቅራኔው ኑሮንና ንቃተ ኅሊናን የሚያለያይ በመሆኑና ለቅራኔው ለጊዜው ምድራዊ መፍትሔ ባለመገኘቱ ንቃተ ኅሊና ከምድራዊ ኑሮ በመለየት የራሴ ህልውናና ዓለም አለኝ ወደሚለው ሐሳባዊ ምትሀት ያመራል ። በሌላ በኩል የሐሳብ የበላይነት ሊታመንበት የሚችለው ሐሳብ ምድራዊ ሳይሆን መለኮታዊ ተልዕኮ እንዳ

ለው ሲታመንበት በመሆኑ የሐሳብ ቀዳማ ይነት ለመደብ አገዛዝ አስፈላጊ ምትህት ነው ። ይህ የምትህት ትንተና በግልጽ የሚ ያስረዳውም ጭቂ ኑርንና መንፈሳዊ ኑርን ሊያጥህድ የሚችለው የኮሚኒስት ሥርዓት አሳቦትን ከምትህት ነፃ የሚያደርግ መሆኑ ነው ።

(ሐሳባዊነትን ይመለከታል ።)

ምናብ

(Imagination)

አንድን ነገር በሐሳብ ውስጥ ግየት ግለት ነው ።

ከእውነታ ከተገኙ ስሜቶች በመነሣት እውን ያልሆነ አዲስ ስሜታዊ ወይም ሐሳባዊ ምስል በገሊና ውስጥ መፍጠር ምናብ ይባላል ። ምናብ የሚገኘው ከተረትና ከሥራ ሲሆን ሥራም ካለምናብ ግባዊና ፍሬያማ ሊሆን አይችልም ። ምናብ በፈቃድ ወይም ከፈቃድ ውጭ ሊከሰት ይችላል ፤ እንዲሁም ሙሉ በሙሉ ፈጠራ ሊሆን ወይም በቅጂ ብቻ ሊወሰን ይችላል ። ለሳይንሳዊ ምርምር ስሥን ጥበብ ፣ ለሃይማኖት ወዘተ... ግንዛቤ ጠቃሚ የሆነ የግጠቃለል ሚናም ሊጫወት ይችላል ።

ለሳይንቲስቱ ምናብ መላምቶችን ለማ ቀንባበር ፣ ምድል ጸንሰ ሐሳቦችን ለመቅረቅ ፣ የሙከራ ሐሳቦችን ለማመንጨት ይጠቅመዋል ። ምናብ በተለይ በሥነ ጥበብ ውስጥ የሚጫወተው ሚና ከፍተኛ ነው ። በሥነ ጥበብ ውስጥ ምናብ የሚያገለግለው ለግጠቃለል ብቻ አይደለም ፤ ኪነ ጥበብ የሰውየውን የእውነታ ግንዛቤ የሚገልጹ ሥነ ውበታዊ የሆኑ ምስሎችን ለማፍለቅ ይጠቅማል ። ለምሳሌ መሆን አለበት ብለው የሚፈልጉት ነገር ሁሉ የምናብ ውጤት ነው ። ምናብ ከቅጥትና ከሕልም የተለየና ከገብረተሰብ ፍላጎት ጋር የተያያዘ በመሆኑ ኑርን ለማወቅና ለመለወጥም ይጠቅማል ።

ምንነትና እይታ

(Essence and Appearance)

ምንነት የግንኛውንም ነገር አስፈላጊና የተስጥሌ ጠባዮች የሚያንፀባርቅ የፍልስፍና

ፈርድ ነው ። ምንነት የሚገልጸው የአንድን ነገር ውስጣዊና በይበልጥ ዳሚ የሆኑትን ጠባዮችና ግንኙነቶች ሲሆን የነገሩን አመጣጥ ፣ ባሕርይና የዕድገት አቅጣጫ የሚወስን ነው ። እይታ የሚያመለክተው በተጥታ ለሕዋሳት የሚገለጹትን የአንድን ነገር የተለያዩና ተለዋዋጭ የሆኑ ውጫዊ መልኮችንና ግንኙነቶችን ነው ። እይታ ምንነት ራሱን የሚገልጽበት መንገድ ወይም ሁኔታ ነው ። ሐሳባውያን ስለነዚህ ፈርጆች ያላቸው

አስተሳሰብ የተሳሳተ ነው ። ነባራዊ ሐሳባውያን ምንነት ከእይታ ውጭ እንደሚገኝ አድርገው ሲወስዱ ነባራዊ ሐሳባውያን ደግሞ እይታን ገሊናዊ ብቻ በማድረግ ምንነትን ሊታዋቁ ነው ይላሉ ። ሕውስታውያን ደግሞ ሁለቱን በማዋሃድ ልዩነታቸውን ይከላሉ ።

ምንነትና እይታ አንድነት አላቸው ። የማይገለጹ ምንነት እንደማይኖር ሁሉ ምንነትን የማያንፀባርቅ እይታም ሊኖር አይችልም ። በተጨማሪም አንድነታቸውን የሚያረጋግጠው አንዱ ወደ ሌላው የመተየሩ ሁኔታ ነው ። በአንድ ወቅትና ሁኔታ ወደ እይታ የነበረው በሌላ ወቅትና ሁኔታ ወደ እይታ ይቀየራል ። በተገላቢጦሽም እይታ የነበረው ወደ ምንነት ይለወጣል ። ለምሳሌ ዘር ወደ እይታ (አካል) ይቀየራል ፤ እይታ ደግሞ ዘርን ይስጣል ።

የምንነትና የእይታ አንድነት የተመዘረተው በውስጣዊ ቅራኔ ላይ ነው ። ምንነት ወላጅ ሲሆን እይታ ተወሳኝ ነው ። እይታ በተጥታ የሚገለጽ ሲሆን ምንነት የተደበቀ ነው ። እይታ በመልክ ብዛት ከምንነት ይበልጣል ፤ ሆኖም ይበልጥ ውስጣዊነት ያለው ምንነት ነው ። የአንድ ነገር ምንነት ሁሌም አንድ ሲሆን በተለያዩ እይታዎች ግን ሊገለጽ ይችላል ። እይታ በይበልጥ ተለዋዋጭ በመሆኑ ያው እይታ ከተለያዩና ተቃራኒም ከሆኑ ምንነቶች ሊመነጭ ይችላል ። እይታ ባልተሰተካከለና ባልተጣራ ሁኔታ ምንነትን ሊያንፀባርቅ ይችላል ። ምንነት እራሱ ቅራኔ አዘል በመሆኑ በእይታና በምንነት መካከል ያለው ቅራኔ ከራሱ ከምንነት ቅራኔ ጋር ተደምረው ነው የአንድን ነገር የዕድገት ጉዳና የሚቀይሱት ።

ዲያልክቲክስ የዲቦሌካልን አዳም በመታወም ምንነት ተለዋዋጭነት እንዳለው ይቀበላል ። የእይታና የምንነት ቅራኔ የዕው

ቀትን ውስብስብና ተቃራኒ ሂደት የሚያስረዳን ነው። የውጭው መልክና የነገሩ ውስጣዊ ምንነት ባይለዩ ኖሮ ሳይንሰና ምርምር አስፈላጊ ባልሆኑ ነበር። የዕውቀት ዓላማ በማያጸርጥ ሁኔታ ከእይታ ወደ ምንነት መሸጋገርና ምንነቱ ለምን በዚህ እይታ እንዴት እንደተገለጸ ግሰረዳት ነው። ይህ የምንነት ፅውቀት የሚገኘው በረቂቅ ሐሳቦች አማካይ ነት ነው።

ለምሳሌ በእንደ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚታዩት የተለያዩ የኑሮ ደረጃዎች እይታ ሲሆኑ የነዚህን ልዩነቶች ምክንያትና ዓይነተኛ መልካች የሚያስረዳው የምርት ገንጠቶች ሁኔታ የኅብረተሰቡን ምንነት የሚገልጽ ነው።

(ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀትን፣ ነባራዊ ሐሳባዊነትን፣ አኖላወንን፣ ኢታዊቲነትን፣ ፈርጃችን ይመለከታል።)

ምንጻ

(Wages)

ምንጻ በካፒታሊዝም ውስጥ የሥራ ኃይል ጥጋ ነው። በካፒታሊዝም ውስጥ የወዘለደ ለመሥራት ችሎታ ወይንም የሥራ ኃይል እንደማንኛውም ሸቀጥ ለገበያ የሚቀርብ በመሆኑ እሴት አለው። የሥራ ኃይል እሴት የሚወሰነው ለወዘለደ ለመሥሪታዊ ፍላጎት ግርኪያ የሚያስፈልጉ ሸቀጦችን ለማምረት በሚወጣው ማገበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ነው።

ምንጻ የዚህ ማገበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ የገንዘብ መልክ ነው። ወዘለደ ለካላዊ፣ ባህላዊና ማገበራዊ ፍላጎቶች ለሎት። እነዚህንም ፍላጎቶችን ግርኪት ወይም ማሟላት ይኖርበታል። የወዘለደ ፋሳዊ፣ መንፈሳዊና ባህላዊ ፍላጎቶች መሟላት አለባቸው ቢባልም ይህ ሁኔታ እንደየሆነው የዕድገት ደረጃ የሚወሰን ነው። ለምሳሌ ባልዳበሩ የካፒታሊስት ሀገሮችና በዳበሩ የካፒታሊስት ሀገሮች ለወዘለደ ለሚከፈለው ምንጻ በጣም የተለያየ ነው። እንደአሜሪካ፣ እንደ እንግሊዝ፣ እንደጀርመንና እንደህንድ በመሳሰሉት የዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ወዘለደ ለሚገኘው ምንጻ ባልዳበሩ እንደ ጥብቅ፣ እንደኬንያና እንደብራዚል ከመሳሰሉት

የካፒታሊስት ሀገሮች ከሚከፈለው ምንጻ እጅግ የላቀ ነው።

በቅድመ ግርኪስ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ውስጥ ምንጻን እንደጠቅላላ የሥራ ጥጋ የመመልከት አጻም በመኖሩ እንደ አጻም ስሚዝና እንደ ደብድሮ ሪከርዶ ያሉት ምሁራን እንኳን በሥራና በሥራ ኃይል መካከል ያለውን ልዩነት መረዳት ተስፋቸው ነበር። በካፒታሊዝም ውስጥ የቡርጊዚው የትርፍ ምንጭ ምን እንደሆነ ለማሳየት አልቻሉም። ወዘለደ ለደሩ የሚሸጠው የሥራ ኃይሉን እንጂ ሥራውን፣ በምንጻ መልክ የሚከፈለውም የሥራ ኃይሉን ጥጋ እንጂ የሥራውን ጥጋ አለመሆኑን ለመጀመሪያ ጊዜ ያሳየው አብዮታዊው ምሁር ካርል ግርኪስ ነው። ግርኪስ ይህንንም ልዩነት ግላዩት መቻሉ ወዘለደ ለደሩ የሚከፈለው ምንጻ ከሥራ ኃይሉ ውጤት ውስጥ የተወሰነው ክፍል ብቻ እንደሆነና የተቀረው ግን በትርፍ መልክ ወደ ካፒታሊስቱ ኪስ የሚገባ መሆኑን እንዲገነዘብ አድርጎታል። በካፒታሊዝም ውስጥ የብዝሃው ምንጭ ያልተከፈለ የወዘለደ ለሥራ ጊዜ መሆኑንም በግልጽ አሳይቷል።

በሶሻሊዝም ምንጻ የሥራ ኃይል ጥጋ ሳይሆን በቁሳዊ የምርት መስክ የተሰለፉ አምራቾች ለአመራሪነት አስፈላጊ ምርት እንደሥራቸው ጥራትና መጠን የሚሰጣቸው ክፍያ ነው። የምርት መገልገያዎች በሕዝቡ የጋራ ባለቤትነት ሥር ያሉ በመሆናቸው የአምራቾች ተረፈ ምርት ወደግለሰቦች ኪስ የሚገባ ሳይሆን ባጠቃላይ ለኅብረተሰቡ ጥቅም በሚሰጡ መስኮች ላይ የሚውል ነው።

(የጊዜ ምንጻን፣ የቁጥ ሥራ ምንጻን፣ የደሰሙ ምንጻን፣ እውን ምንጻን ይመለከታል።)

ምንጻ ደረጃ አወሳሰን ሥርዓት በሶሻሊስት ሀገሮች (የ—)

(Grading System of Wages in Socialist Countries)

በሶሻሊዝም ምንጻ አስፈላጊ ሥራ ለመሥራት ለወጣው የሥራ ኃይል ከአጠቃላይ ማገበራዊ ምርት በሥራ መጠንና ጥራት በገንዘብ መልክ ለሠራተኛው የሚከፈል የተወሰነ ክፍያ ነው። በሶሻሊዝም የሥራ ኃይል

ሸቀጥ ባለመሆኑ የሚገዛ ወይም የሚሸጥ አይደለም ። ስለዚህ ምንዳ የሥራ ኃይል ዋጋ ሳይሆን ቆሳዊ ሀብት እንደ ሥራ መጠንና ጥራት የሚከፋፈልበት የክፍያ ዓይነት ነው ። በሶሻሊዝም የደመወዝ ደረጃ አወሳሰን ሥርዓት ዋና ዋና ዘዴዎች የተወሰነ ሥራን ከተወሰነ አማካይ የሥራ ጊዜ አንፃር ግወ ዳደርና ሥራን እንደክብረቱና እንደሠራተኛው ችሎታ በደረጃ መከፋፈል ናቸው ።

መንግሥት ጠቅላላውን የምርት መጠን በግጤን እንዲሁም የግለሰቡንና የጎብረተ ሰቡን ፍላጎት በማየትና በማመዛዘን ምንዳ በምን ያህል መጨመር እንዳለበት ይወስናል ። በሶሻሊዝም የምንዳ አከፋፈል ቀላልና ግልጽ በሆነ ሥርዓት ወጥቶ ሁሉም ሠራተኛ እንዲረዳው ይደረጋል ።

በሶሻሊዝም ሁለት ዓይነት የምንዳ ቅርፅ ያች አሉ ። እነሱም የጊዜ ምንዳና የቁርጥ ሥራ ምንዳ ናቸው ።

በቁርጥ ሥራ ምንዳ መሠረት የሠራተኛው ምንዳ የሚወሰነው በሚያስገኘው ምርት ውጤት ነው ። ይህም የአከፋፈል ዘዴ የጎብረተ ሰቡ ምርት እንዲጨምርና የሠራተኛውም ገቢ ከፍ እንዲል ያደርጋል ። በዚህ የአከፋፈል ዘዴ ለኮከብ አምራቾች ልዩ የገንዘብና የሌሎች ሽልግጥቶች ስጦታ ይደረጋል ።

የጊዜ ምንዳ ከፍያ የሚደረገው በተሠራባቸው ለዓቶችና በሥራ ችሎታ መጠን ነው ። የጊዜ ምንዳ ሥራ ላይ የሚውለው የሥራን ውጤት በአገዛዝ ለመተመን በማይቻልበት የሥራ ዓይነት ላይ ነው ። ለምሳሌ ሥራ አስኪያጆች፣ መሪዎች፣ የቢሮ ሠራተኞች የሚከፈላቸው በጊዜ ተመን መሠረት ነው ። ሆኖም እንደውጤታማነቱ በፋብሪካ ውስጥ በሚሠሩ ሠራተኞችም ሊሠራበት ይችላል ። በጊዜ ተመን የሚሠሩ ሠራተኞችን ለማበረታታት፣ ወጪን በመቀነስ የምርቱን ዕቅድ ላሟሉ ወይም ከዕቅድ በላይ ሥራቸውን ላከናወኑ የገንዘብና ሌሎች የማበረታቻ ሽልግጥቶች ይሰጣሉ ።

ምንጨታዊ ሥነ አመክንዮ
(Deductive Logic)

መንጨ ግለት ረለተ ፣ ወጣ ግለት ሲሆን ምንጨታዊ የሚያረጋጅ ፣ የሚያወጣ ግለት ነው ።

ምንጨታዊ ሥነ አመክንዮ ከአንድ ወይም ከአንድ ከሚበልጡ አጠቃላይ መንደርደርያ ሐሳቦች በመነሣትና በነርሱም ላይ በመመርኮዝ ዝርዝር መደምደሚያ ሐሳብን በማፍለት የዚህን ሐሳብ ትክክለኛነት በሥነ አመክንዮአዊ ሥርዓትና ትንታኔ መሠረት የግሪጋገጥ ወይም የማላየት ስልት ነው ።

ምንጨታ ተደም ብለው በአንድ ነገር ውስጥ ከታቀፉ ሐሳቦች በመነሣትና ከሥነ አመክንዮአዊ ሕግጋት ጋር ሳይቃረን ወደ ጠባብ ወይም ወደ መለስተኛ መደምደሚያ ሐሳብ ሽግግር የሚደረግበት የትንታኔ ፣ የክርክር ፣ የውይይት ወዘተ... ዘዴ ነው ። ለምሳሌ በምርቱ ተግባር ላይ ያልተሳተፈበትን የሌሎችን የሥራ ውጤት መመዘኛ ብዝበዛ ነው ከሚለው አጠቃላይ ሐሳብ በመንደርደር የሠራተኛውን ምርት ቡርኻዚው ፣ የገበሬውን ምርት ፊውዳሉ መመዘኛቸው ብዝበዛ ነው ወደሚለው መለስተኛ መደምደሚያ ሐሳብ ለመድረስ ይቻላል ።

ምንጨታዊ ሥነ አመክንዮ አጠቃላይ መሰለው ከሚታዩ ሐሳቦች በመነሣት የሕይወትን ተጨባጭ ሁኔታዎች ለማጤንና በነርሱም ላይ ተመሥርቶ የበለጠ ምርምር ለማድረግ ወይም የተወሰነ እርምጃ ለመውሰድ የሚረዳ ዘዴ ነው ። ሆኖም በዚህ መንገድ የተደረሰባቸው መደምደሚያዎች ከጊዜ ፣ ከስፍራ ፣ ከሁኔታ ፣ ከልምድና ከተግባር ለውጥ ጋር መገናኘብና ከለውጡም የተነሣ በሚገኙ አዳዲስ መረጃዎች መሠረትም መዳበር ይኖርባቸዋል ። አለበለዚያ ግን የምንጨታዊ ሥነ አመክንዮ ስልት ከመረጃና ከተግባር ውጭም በሚገኙ ሐሳቦች ላይ በመመሥረት ትክክለኛነታቸው ሊረጋገጥ ከማይችሉና ከጊዜ ጋር ካልተገናኙበት የተሳሳቱ መደምደሚያዎች ላይ ሊያደርስ ይችላል ። ለምሳሌ በአንድ ወቅት ቡርኻዚው አብዮታዊ ሆኖ በመታየቱ ምንጊዜም ቢሆን አብዮተኛ ነው ከሚለው መደምደሚያ ላይ መድረስ ስህተት ይሆናል ፤ ምክንያቱም ኢምፔሪያል

ሠም ከተከሰተ ጅምር የቡርሻዚው አብዮተኛ ነት እክትግልፍ ።

(መስተጋብላዊ ሥነ አመክንዮን ፣ ሥነ አመክንዮን ፣ ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮን ይመ ለከቷል ።)

ምክንያ

(Rationalization)

አንድን ሁኔታ ፣ ከስተት ወይም እስተ ሳላብ ከአመክንዮ ጋር በማስማማትና በማስ ታረቅ ትክክለኛነቱን ማረጋገጥ ማለት ነው። አንድን ሁኔታ ጠንቅቆ ለመረዳት የሚቻ ለው ለሁኔታው መከሰት ምክንያት ከሆነው ድርጊት ወይም ከስተት በመነሣት ፣ ትንታኔ በመስጠትና ግንኙነታቸውን በመግለጽ በሆኑ የነገሮችን ግንዛቤ ከአመክንዮ ሕግጋት አንጻር ለማግኘት የምናደርገው የሐሳብ ጥረት ምክንያ ይባላል ። ከስተተችን ከማስተዋል አልፎ ምክንያታቸውን ፣ አመ ሳጣቸውን ፣ ውስጣዊ ግንኙነታቸውንና ሚናቸውን አብጠርጥርና አቀነባብር ማሰብ የምክንያ ዋነኛ ጥረት ነው ።

ለምሳሌ (በሥነ ምግባር ውስጥ) አንድን ጥሩ ወይም መጥፎ ተግባር ከፈጸምን በኋላ ይህ ተግባር ለምን እንደተፈጸመ ራሳችንን በመጠየቅ ድርጊቱን ለመፈጸም የገፋፋንን ሁኔታና ምክንያት ለማግኘትና ለመግለጽ የምናደርገው ጥረት ሁሉ ምክንያ ይባላል ።

(አመክንዮን ይመለከቷል ።)

ምክንያዊነት

(Rationalism)

ሥነ ዕውቀትን በሚመለከት በአመዛኙ በሐሳባዊ ፍልስፍና መርህ ላይ የተመሠረተ ንድፈ ሐሳብ ነው ። በምክንያዊነት መሠረት ዕውቀት የሚገኘው በሕዋሳት አማካይነት ሳይሆን በተፈጥሮ ከሐሳብ መመሪያዎች ወይም ከአመክንዮ ነው ። ሕዋሳት ስለ ነገሮች ልዩ ልዩ ባሕርያት (ከብደት ፣ ቁመት ፣ ቀለም ወዘተ...) መረጃዎችን ቢሰ

ጡም የነዚህን ባሕርያት ምክንያቶች ግን ሊገልጹ ለይችሉም የሚል ንድፈ ሐሳብ ነው። ለምሳሌ አውሮፕላን በመሬት ላይ ሆኖ ሲታይ ትልቅ ይመስላል ፤ በሰማይ ላይ ሲታይ ደግሞ ቁመቱ ያንሳል ። የአውሮፕላኑ ቁመት መቀያየር እውን አለመሆኑን የምናውቀው በተፈጥሮ ያለን ያስተሳሰብ መርህ ማለትም ያለመለዋወጥ መርህ በቅድሚያ እኛው ውስጥ ስለሚገኝ ነው ። ይህም በመሆኑ የዕውቀት ምንጭ አመክንዮ እንደሆነ እንገነዘባለን ። የዕውቀት ምንጭ አመክንዮ በመሆኑ ዕውቀት ከውጭ የሚመጣ ሳይሆን እኛው ውስጥ ያለ ነው የሚል አስተምህር ነው ።

እንደምክንያዊነት ግወቅ ማለት ነገሮችን በማጥናት ፣ በመግር ሳይሆን በተፈጥሮ ያለንን ዕውቀት ማለትም አመክንዮን በመጠቀም ስለ ነገሮች ትክክለኛውን ብያኔ መስጠት ነው ። አንድ ጻኛ ሁኔታውን ካደመጠ በኋላ በሕጉ መሠረት እንደሚፈርድ ሁሉ አመክንዮም በማይለዋወጡ ዘላለማዊ የተፈጥሮ ሕጎች አንጻር ስለ ከስተተች ትክክለኛውን ፍርድ ይሰጣል ፤ ማለትም የነገሮችን ምንነትና ምክንያት ይገልጻል ፤ ምክንያቱም ነገሮች እራሳቸው ከሐሳብ የሚመነጨና በሐሳብ የሚገዙ በመሆናቸው ነው ። የዕውቀት ትክክለኛነት የሚለካው ዘላለማዊ በሆኑ የሥነ አመክንዮ ሕጎች ነው ። የተሳሳተ ሐሳብ ሊኖረን የሚች ለው የአመክንዮን ሕጎች ሳናከብር ስንቀርፍ እኛ ውስጥ ያለው ሐሳብ ከሐሳብ ሕጎች ጋር ሳይጣጣም ሲቀር ነው ። እውነት የሚፈጠረው የሁለቱ መስማማት ሲከሰት ነው ይላል ።

ከላይ በተጠቀሰው ትንታኔ እንደሚታየው ምክንያዊነት ሐሳባዊ ሥነ ዕውቀት ነው ። ምክንያቱም አመክንዮ የዕውቀት ምንጭ ነው ማለት ሐሳብ ተጻግይ ወይም ነገሮችን የፈጠረ ሐሳብ ነው የሚለውን መርህ በቅድሚያ መቀበል ነው ማለት ነው ። የዚህም ንድፈ ሐሳብ ድክመት ይኸው መሠረታዊ ሐሳብ ነው ። ምክንያቱም ዕውቀት ከሐሳብ የሚመነጨ ከሆነ የዕውቀት ይዘት ነባራዊ መሆኑ ስለሚቀር ነው ። ዕውቀት ያለንን ሐሳብ ግወቅ ሳይሆን በአእምሮአችን ውስጥ የሚገኝ የነባራዊ እውነታ ነፀብራቅ ነው ፤ አገልግሎቱም እውነታን መለወጥ ነው ።

በምክትያዊነት አስተሳሰብ ግን ዕውቀት ከእውነታ (ከነገሮች) ጥናት የሚገኝ ባለመሆኑ ስለ እውነታ ትክክለኛ ግንዛቤ ካለ መፍጠሩም ሌላ በእውነታ ላይ ምንም ዓይነት ኃይል እንዳይኖረው ያደርጋል ። ስለሆነም ምክትያዊነት ሐሳባዊ ፍልስፍናን ያጠናክራል ። የዚህም ማስረጃ ነገሮችን (እውነታን) በማውገርገር ባለቤታቸው ሐሳብ ነው ማለቱ በቂ ነው ። ይህንን ሐሰት ለማጋለጥም ጭምር ነው ማርከሲዝም ዕውቀት (ሐሳብ) የነገሮች ነፀብራቅ ነው የሚለው ። ዕውቀትን ከተግባር መገንጠል ሌላው የምክትያዊነት የተሳሳተ እመለካከት ነው ፤ ምክንያቱም ተጨባጭነት የሌለው ነገር በመታሰቡ ብቻ ህልውና እንዳለው በመቆጠሩ ዕውቀትን ወደ እምነትና ወደ አምልኮት ይለውጠዋል ።

የዚህ ንድፈ ሐሳብ የመደብ ይዘት ግልጽ ነው ። የሐሳብ ሕጎች ነገሮችን ይገዛሉ ማለት በምርት ከንውን ውስጥ የማይሳተፈውን የገዥ መደብ የፖለቲካና የበላይነት ሥልጣን ማጠናከርና ሕግዊ ማድረግ ነው ። በእእምር ሥራ ብቻ የተስማራው የገዥ መደብ የምርት ውጤት ተጠቃሚ መሆን “ሐሳብ” ስለሚያውቅ ያዛል ይገዛል፤ ተግባርንና ነገሮችን የርሱ አገልጋይ ያደርጋል ከሚለው አስተሳሰብ ጋር በቅርብ ይዛመዳል ። የሐሳባዊ ፍልስፍና ሥነ ዕውቀት ዋነኛው ምሥጢር ዕውቀትን ከእገዛዝ ጋር በማዋህድ የገዥው መደብ መሣሪያ ማድረግ ነው ።

(ሥነ ዕውቀትን ፣ አመክንዮን ፣ ዳሳሽነትን ይመለከታል ።)

ጥር ፣ ቶማስ
(More, Thomas)

ከ1478—1535 የኖረ እንግሊዛዊ ተምኔታዊ ሶሼያሊስት ነው ። ቶማስ ጥር የኖረው ካፒታሊዝም ጨቅላ በነበረበት ዘመን ቢሆንም በብዝበዛ ላይ የተመሠረተና ለጥቂቶች ብቻ የቆመ መሆኑንና ለሰው በተለይም ለሠራተኛው ሕዝብ እውነተኛ ሰብአዊ ኑሮ ሊያስገኝ እንደማይችል ተረድቷል።

ከዚህ እመለካከት በመነሳት “ዩተርያ” በሚለው ጽሑፉ ውስጥ የግል ንብ

ረት እስካለ ድረስ ሠራተኛው ያፈራው ሀብት ለጥቂቶች ብቻ እንደሚጠቅም ፣ የሰው እኩልነት ፣ ደስታ ፣ አካላዊና መንፈሳዊ ዕድገት እውን ሊሆን እንደማይችልም ፣ ማኅበራዊ ፍትህ ምትሀታዊ እንደሚሆንና የገብረተሰቡን ጉዳዮች ንቁ በሆነ መንገድ ለመምራት እንደማይቻል አስረድቷል። በመሆኑም የግል ይዘታን በወል ንብረትና ሥራ ላይ በተመሠረተና በዲሞክራሲያዊ አመራር በተዋቀረ ንብረተሰብ መተካት ያስፈልጋል ሲል ተናግሯል ።

“ዩተርያ” ብሎ ከሰየመው ምናባዊ ደሴት ላይ ባቀደው ንብረተሰብ ውስጥ ሕዝቡ የካፒታል ተገዥ ላይሆን የአእምሮንና የጉልበትን ሥራ እያጣመረ በጋራ የሚሠራ ነው ፤ የሥራውንም ፍሬ በጋራ ማከማቻ ውስጥ ያስቀምጣል ፤ ሳይከፍልም የሚያስፈልገውን ነገር ሁሉ ከዚያው ይወስዳል ። ቶማስ ጥር ፍላጎትን ውሱን አድርጎ የተመለከተ ቢሆንም ይህ የሚያስረዳው “እያንዳንዱ እንደፍላጎቱ” ከሚለው ኮሚኒስታዊ የከፍፍል መርህ ግንዛቤ ላይ መድረሱን ነው ።

(ተምኔታዊ ሶሻሊዝምን ይመለከታል ።)

ጥንተሥኪየ ፣ ሻርል ደ
(Montesquieu, Charles de)

ከ1689 — 1755 የኖረ የፈረንሳይ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። ከደረሰቸው መጻሕፍት ውስጥ በይበልጥ ታዋቂ ያደረገው “ደ ሌስ ፕሪ ደ ልዋ” የሚባለው ነው ። በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የንብረተሰብን ሕግ እመጣጥና አመሠራረት ለመረዳት የተለያዩ ሀገሮችን ሁኔታ በማወዳደር ጥናት አድርጓል ።

ጥንተሥኪየ ከጥናቱ ያገኘው ውጤት በንብረተሰቦች ውስጥ ያሉት ማኅበራዊ ሕግ ጋት የተለያዩ ቢሆኑም በሰው ፈቃድ ላይ የተመሠረቱ እንዳልሆኑ ነው ። በእጠቃላይ የሕግጋቱ መንፈስ እንድ ሊሆን እንግራዊነታቸው የሚመነጨው ግን ከሕዝቡ ጠባይ ፣ ከመንግሥቱ ባሕርይ ፣ ከአካባቢውና ከእኩናሚው ሁኔታ መሆኑን ለማሳየት ሞክሯል ።

ሞንተሲኪየ ፍጹማዊ የፊውዳል አገዛዝን አጥብቆ የሚቃወም ነበር ። የፖለቲካ ፍልጮናውም በሥልጣን ክፍፍል ላይ የተመሠረተ ሲሆን ሥልጣን በሕግ አውጪ ፣ በአስፈጻሚና በተርጓሚ መለያየቱ የፖለቲካ ነፃነት መሠረት ነው የሚል ነበር ። ሞንተሲኪየ ጢህ ፍልስፍናው በወቅቱ ለቡርጂው ዲሞክራሲ መከሰት አስተዋጽኦ ሲያደርግም የቡርጂውን መንግሥት ከሁሉም ምርጥ አድርጎ ጭሰዱ ፣ ሃይማኖተኛነቱና አካባቢውን ወሳኝ እድርጉ መገመቱ ሐሳባዊነቱን ያሳያል ።

ሞናፖል ትርፍ (የ—)
(*Monopoly Profit*)

ሞናፖሊስቶች ባላቸው ዓላማና በሚያደርጉት እንቅስቃሴ መሠረት የሚያገኙትና አንድን የተወሰነ የካፒታል መጠን በሥራ ላይ በማዋል በውድድር ሁኔታ በአማካይ ሲገኝ ከሚችለው ትርፍ ብልጫ ያለው ትርፍ የሞናፖል ትርፍ በመባል ይታወቃል ። ሞናፖሊስቶች ከአማካይ ትርፍ በተጨማሪ የሚያገኙት የሞናፖል ትርፍ ከፍል የሞናፖል ልዕል ትርፍ ይባላል ።

ማንኛውም ካፒታሊስት ትርፍ የማሳደግ ዓላማ ያለው መሆኑ የታወቀ ነው ። ሆኖም ቋቋው ሞናፖል ካፒታሊዝም በልዩ ልዩ የኢኮኖሚ ክፍሎች ውስጥ አንድን የተወሰነ የካፒታል መጠን በሥራ ላይ በማዋል የሚገኘው ትርፍ መጠኑ አማካይ ትርፍ የመሆን አዝማሚያ ነበረው ። ይህ ሁኔታ በሞናፖል ካፒታሊዝም መሠረታዊ የሆነ ሰውጥ አሳየ ። በምርት ፣ በዝውውርና በሌሎችም መስኮች የተሰማሩትና ተወዳዳሪዎቻቸውን እየደመሰሱ ኃይላቸውን ያጠናክሩት ሞናፖሎች ያለማዳረጥ ልዕል ትርፍ ማግኘት ችሉ ። ይህም የሞናፖል ልዕል ትርፍ ቋሚ የሆነ የሞናፖሊስቶች ትርፍ አካል ሆኖ ይገኛል ።

የሞናፖል ትርፍ ምንጮች በርካታ ናቸው ። አንዱ ዋና የሞናፖል ትርፍ ምንጭ በሞናፖል ድርጅቶች ውስጥ አዳዲስ የማምረቻ መሣሪያዎችንና የማምረት ዘዴዎችን በሥራ ላይ በማዋል ፣ የሥራ ዕቃዎችን በማሳደግ ፣ ለወራተኞቻቸው ከሥራ ኃይል እሴት በታች

የሆነ ምንጻ በመከፈል የሚካሄድ ብዝበዛ ነው ። ሞናፖሎች በሸቀጦች ዝውውር አማካይነት በሌሎች ድርጅቶች ውስጥ የሚፈጠር የተረፈ እሴትን ከፍል የራሳቸውም በማድረግ ትርፋቸውን ያሳድጋሉ ። ይህንንም የሚያደርጉት በአንድ በኩል የሚያስመርጡትን የምርት መገልገያዎችና የፍጆታ ዕቃዎች ለልዩ ልዩ የገብረተሰብ ክፍሎች በከፍተኛ ዋጋ በመሸጥና ከአርሶ አደሩና ከሌሎች ጥቃቅን ሸቀጥ እምራቾች ጥሬ ዕቃዎችን በዝቅተኛ ዋጋ በመግዛት ነው ። በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች ሕዝቦች ላይ በልዩ ልዩ ዘዴዎች የሚካሄድ ብዝበዛም አንድ ሌላ ዋና የሞናፖል ትርፍ ምንጭ ነው ። ሞናፖሊስቶች በመልማት ላይ ወዳሉ ሀገሮች ካፒታል በማሸጋገር እምራቾችን በዝቅተኛ ምንጻ ቀጥረው በከፍተኛ ደረጃ በመበዝበዝ ፣ በአኩልነት ላይ ባልተመሠረተ የንግድ ፣ የፋይናንስና የገንዘብ ግንኙነት አማካይነትና በሌሎችም ዘዴዎች ከፍተኛ ትርፍ ያገኛሉ ።

(ሞናፖልን ይመለከታል ።)

ሞክራቲየ ፣ አንቲን ደ
(*Montchretien, Antoine de*)

ከ1575 — 1621 የኖረ “ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ” የሚለውን ቃል በኢኮኖሚክስ ጥናት ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀመ የሚርካን ቴሊዝም አስተሳሰብ አራማጅ ነበር ። ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የሚለውን ቃል አስፍሮ የተገኘው በ1615 በጻፈው “ትሪቲስ ኦን ፖለቲካ ኢኮኖሚ” በተሰኘው ጽሑፍ ውስጥ ነበር ።

ሞክራቲየን በፈረንሳይ ውስጥ የፕሮቴስታንት እምነት ተከታይ ስለነበር በወቅቱ በነበረው የፖለቲካ ችግር የተነሣ ወደ እንግሊዝ ሀገር ተሰድዶ ለአራት ዓመታት ያህል ቆይቷል ። በእንግሊዝ ሀገር በቆየበት ጊዜ የእንግሊዝን የካፒታሊስት ኢኮኖሚና ፖለቲካ ዕድገት በማየት በኢኮኖሚ ፖሊሲ ጉዳዮች ላይ ከፍተኛ ትኩረት በመስጠት ጥናቱንና ምርምሩን በሰፋት ተያያዘው ። በእንግሊዝ ውስጥ በወቅቱ የነበሩት የፈረንሳይ የፕሮቴስታንት ሰደተኞች የእደ ጥበብ ሙያ

ያላቸው ስለነበሩና እነርሱ የሚሠሩዎቸው የእደ ጥበብ ውጤቶች ለእንግሊዝ ከፍተኛ ገቢ ማስገኘታቸውን በማየት ፈረንሳይ እንደ ዚህን ዜጉቿን እንዲሰደዱ በማድረግ ያጣቸውን ገቢ በማጠን ከፍተኛ ብሔራዊ ቁጭት በሞክራቲየን ላይ አደረገ ። ሞክራቲየን በእንግሊዝ ውስጥ ለአራት ዓመታት ያህል ብቻ ከቆየ በኋላ ወደ ፈረንሳይ በመመለስ የብሔራዊ ኢንዱስትሪና የብሔራዊ ንግድ መስፋፋት ዓላማን በመደገፍ በወቅቱ ቡርጂዚዎንና ንዑስ ከበርቴውን ይወክል ለነበረው ለ“ፓርላማው ሦስተኛ ክፍል” ዘ ሰርድ እስቴት ጥቅምና ፍላጎት በከፍተኛ ደረጃ ይታገል ጀመር ።

ሞክራቲየን በፓሪስ ከተማ ውስጥ የግሉ የሆነ የእደ ጥበብ መሥሪያ ድርጅት በመክፈት፣ የእደ ጥበብ ውጤቶችን በመሸጥ

መኖር ጀመረ ። በዚህ ሥራውም ላይ እያለ ከፍተኛ የኢኮኖሚ ጥናት ያካሂድ ነበር ። የጽሑፉ ጥናት ዓላማ ኢኮኖሚ በመንግሥት ወይም በብሔራዊ ደረጃ መታየት ያለበት ጉዳይ ነው የሚል ሲሆን የሀገርና የመንግሥት ጥናት የገቢ ምንጭ ደግሞ የውጭ ንግድ ነው የሚል ነበር ። በጽሑፉም ውስጥ የፈረንሳይ መንግሥት የፈረንሳይ ፋብሪካዎችንና ነጋዴዎችን በከፍተኛ ደረጃ ማገዝና መርዳት አለበት በማለት ጠይቋል ። ከዚህም በተጨማሪ ከሌሎች ሀገሮች ወደ ፈረንሳይ በሚገቡ ሸቀጦች ላይ ከፍተኛ የገቢ ቀረጥ እንዲጣል አጥብቆ ተሟግቷል ። የዚህ ጥያቄም ዓላማ የፈረንሳይ ፋብሪካዎች በሀገራቸው ገበያ ውስጥ ከውጭ አቅራቢዎች በሚመጣ ፋክከር እንዳይጉዱ የሚል ነበር ። ሞክራቲየን የፈረንሳይ ንጉሥ የሉዊ አሥራ ሦስተኛ አማካሪ ሆኖም ሠርቷል ።